

Elina Koivusalo & Maarit Alasuutari

VARHAISKASVATUKSEN OPETTAJAOPINTOIHIN JA VARHAISKASVATUSALAAN SITOUTUMINEN

JYU REPORTS 51

Elina Koivusalo & Maarit Alasuutari

**VARHAISKASVATUKSEN
OPETTAJAOPINTOIHIN
JA VARHAISKASVATUSALAAN
SITOUTUMINEN**

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Cover illustration: Pixabay

Copyright © 2024 Authors and University of Jyväskylä

Permanent link to this publication: <http://urn.fi/URN:ISBN:>

ISBN 978-952-86-0422-8 (PDF)

URN:ISBN:978-952-86-0422-8

DOI: 10.17011/jyureports/2024/51

ISSN 2737-0046

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International license (CC BY 4.0).

Tiivistelmä

Elina Koivusalo & Maarit Alasuutari. Varhaiskasvatuksen opettajaopintoihin ja varhaiskasvatusalaan sitoutuminen

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 2024, 65 s.

JYU Reports, ISSN 2737-0046; 51

ISBN 978-952-86-0422-8

Tämä raportti esittelee Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman ja Jyväskylän yliopiston toteuttaman Varhaiskasvatuksen opettajaopintoihin ja varhaiskasvatusalaan sitoutuminen (SIMO) -hankkeen kyselytutkimuksen tuloksia. Hankkeessa oltiin kiinnostuneita varhaiskasvatuksen opettajaopiskelijoiden sitoutumisesta varhaiskasvatusalan koulutukseen ja myöhemmin varhaiskasvatusalaan. Kyselytutkimus ajoittui tammi- ja helmikuulle 2024, ja siinä kartoitettiin varhaiskasvatuksen opettajaopintoihin hakeutumisen syitä, kokemuksia opinnoista ja opintoihin sitoutumista, syitä mahdolliseen opintojen keskeyttämiseen tai alan vaihtoon, opintojen jälkeisiä ura- ja opiskeluratkaisuja, kokemuksia varhaiskasvatuksen opettajan työhön siirtymisestä sekä alalle sitoutumista. Kysely lähetettiin kaikille vuosina 2018 ja 2019 suomen- ja ruotsinkielisen yliopistollisen varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen opiskelupaikan vastaanottaneille henkilöille (N = 1628). Kyselyyn vastasi yhteensä 595 henkilöä (vastausprosentti 36.6 %).

Tulokset osoittivat, että varhaiskasvatusalalle hakeutumiseen motivoineet tekijät olivat yhteydessä siihen, toimiko vastaaja varhaiskasvatuksen opettajan ammattissa vai ei. Varhaiskasvatuksen opettajina toimivia oli motivoinut varhaiskasvatusalalle työn lapsikeskeisyys, kun taas muut vastaajat olivat hakeutuneet varhaiskasvatuksen opettajaopintoihin tyypillisesti varauravaihtoehtona.

Varhaiskasvatuksen opettajakoulutusta arvioitiin pääosin myönteisesti. Yli puolet vastaajista katsoi opetusharjoitteluiden tukeneen oppimista. Sitä vastoin opintojen aikaista tukea ja palautetta arvioitiin melko kielteisesti. Yli puolet vastaajista piti saamaansa palautetta riittämättömänä. Palautteen ei myöskään katsottu tukeneen oppimista tai auttaneen kehittämään opiskelutapoja. Opintojen aikaisen minäpystyvyytensä suurin osa vastaajista arvioi kuitenkin myönteisesti.

Koulutuksen tuottamia pedagogisia valmiuksia arvioitiin myös myönteisesti. Verrattaessa opintoja edeltävän työkokemuksen osalta kolmea toisistaan eroavaa vastaajaryhmää havaittiin, että yli 5 vuotta aikaisempaa työkokemusta varhaiskasvatusalalta omaavien vastaajien arviot olivat muita ryhmiä tyypillisemmin myönteiset. Heidän arvionsa poikkesivat muun muassa toimintatuokioiden jäsentämisen valmiuksien ja lasten kehitys- ja sosialisatioprosessien huomioon ottamisen osalta.

Vastaajien joukossa oli varhaiskasvatuksen opettajaopinnot keskeyttäneitä ja alanvaihtajia. Varhaiskasvatuksen opettajaopintojen keskeyttämisspätöksen syyksi vastattiin useimmiten toisen alan opiskelupaikan vastaanottaminen tai koettu soveltumattomuus varhaiskasvatusalalle. Alanvaihtajat olivat siirtyneet muun muassa sosiaalialalle, hoitotyöhön, luokanopettajaksi tai kaupan alalle.

Suurin osa varhaiskasvatuksen opettajana toimivista oli tyytyväisiä uravalintaansa, työskenteli mielellään varhaiskasvatusalalla eikä katunut päätöstään opiskella varhaiskasvatuksen opettajaksi. Opettajana toimivat myös tyypillisesti kokivat opettamisen tärkeäksi minäkuvalleen, ja puolet heistä koki työnsä merkitykselliseksi päivittäin. Kuitenkin suurin osa varhaiskasvatuksen opettajista arvioi työnsä stressaavaksi, piti työstä saatavaa korvausta riittämättömänä sekä arvioi työmääränsä ja lapsiryhmän koon liian suureksi.

Noin kaksi kolmasosaa varhaiskasvatuksen opettajana toimivista oli kyselyn mukaan sitoutunut varhaiskasvatuksen opettajan ammattiin. Vastaajien tulevaisuuden työ- ja koulutus suunnitelmia koskevaan avoimeen kysymykseen kirjatut vastaukset osoittivat kuitenkin, että liki puolet varhaiskasvatuksen opettajaksi valmistuneista oli suorittanut maisterintutkinnon tai suoritti sitä paraikaa. Yli puolet näistä vastaajista suuntautui varhaiskasvatukseen kohdentuvaan maisterintutkintoon. Tällöin tavoitteena oli usein edetä uralla johtajan tai varhaiskasvatuksen kehittämisen tehtäviin tai aikuiskoulutukseen. Osa suuntautui erityispedagogiikan opintoihin ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan konsultatiiviseen työhön, osa muille kasvatustieteellisille aloille tavoitteenaan esimerkiksi luokanopettajan tehtäviin siirtyminen. Pieni osa suunnitteli myös alanvaihtoa ja toisen alan tutkinnon suorittamista.

Abstrakt

Elina Koivusalo & Maarit Alasuutari. Engagemang i lärarstudier inom småbarnspedagogik och i småbarnspedagogiken som bransch.

Jyväskylä: Jyväskylä universitet, 2024, 65 s.

JYU Reports, ISSN 2737-0046; 51

ISBN 978-952-86-0422-8

Denna rapport presenterar resultaten av enkätundersökningen i projektet Engagemang i lärarstudier inom småbarnspedagogik och i småbarnspedagogiken som bransch (SIMO), som finansieras av undervisnings- och kulturministeriet och genomförs av Jyväskylä universitet. I projektet var man intresserade av lärarstuderandes engagemang i studier inom småbarnspedagogiken och senare i småbarnspedagogiken som bransch. Enkäten genomfördes i januari och februari 2024 och kartlade orsakerna till att man sökte sig till lärarstudier inom småbarnspedagogiken, erfarenheter av studier och engagemang i studierna, orsaker till ett eventuellt avbrott av studierna eller byte av bransch, karriär- och studielösningar efter studierna, erfarenheter av övergången till arbete som lärare inom småbarnspedagogiken samt engagemang i branschen. Enkäten skickades till alla personer som mottagit en studieplats till finsk- och svenskspråkig lärarutbildning i småbarnspedagogik vid universitet åren 2018 och 2019 (N = 1628). Totalt svarade 595 personer på enkäten (svarsprocent 36.6 %).

Resultaten visade att de faktorer som motiverade till att söka sig till småbarnspedagogiken hade samband med om respondenten arbetade som lärare inom småbarnspedagogiken eller inte. De som arbetade som lärare inom småbarnspedagogik hade motiverats av att arbetet är barnorienterat, medan de övriga respondenterna typiskt hade sökt sig till lärarstudier inom småbarnspedagogik som ett reservkarriäralternativ.

Lärarutbildningen inom småbarnspedagogik bedömdes i huvudsak som positiv. Över hälften av respondenterna ansåg att övningsundervisningen stödde lärandet. Däremot bedömdes stödet och responsen under studierna som ganska negativa. Över hälften av respondenterna ansåg att den respons de fått var otillräcklig. Responsen ansågs inte heller ha utgjort ett stöd åt lärandet eller hjälpt till att utveckla studiemetoderna. Majoriteten av respondenterna bedömde dock sin självförmåga under studierna som positiv.

De pedagogiska färdigheter som utbildningen producerade bedömdes också som positiva. Vid en jämförelse av tre grupper av respondenter som skilde sig från

varandra i fråga om arbetslivserfarenhet före studierna konstaterade man att de respondenter som hade över 5 år tidigare arbetslivserfarenhet inom småbarnspedagogiken typiskt gav mer positiva bedömningar än de andra grupperna. Deras bedömningar skilde sig bland annat vad gäller färdigheterna att strukturera aktivitetsstunder och beakta barnens utvecklings- och socialiseringsprocesser.

Bland respondenterna fanns personer som avbrutit sina lärarstudier inom småbarnspedagogiken och personer som bytt bransch. Orsaken till beslutet att avbryta lärarstudierna inom småbarnspedagogiken var oftast att man tog emot en studieplats inom ett annat område eller att man upplevde att man inte lämpade sig för branschen. De som bytte bransch hade bland annat bytt till socialbranschen, vårdarbete, klasslärare eller handeln.

Majoriteten av dem som arbetade som lärare inom småbarnspedagogik var nöjda med sina karriärval, arbetade gärna inom småbarnspedagogiken och ångrade inte sitt beslut att studera till lärare inom småbarnspedagogik. De som arbetade som lärare upplevde också vanligtvis att undervisningen var viktig för deras självbild, och hälften av dem upplevde att deras arbete var meningsfullt dagligen. Majoriteten av lärarna inom småbarnspedagogiken ansåg dock att deras arbete var stressande, att ersättningen för arbetet var otillräcklig och att deras arbetsmängd och barngruppens storlek var för stor.

Cirka två tredjedelar av dem som arbetade som lärare inom småbarnspedagogik var enligt enkäten engagerade i yrket som lärare inom småbarnspedagogik. Respondenternas svar på den öppna frågan om framtida arbets- och utbildningsplaner visade emellertid att nästan hälften av alla som utexaminerats till lärare inom småbarnspedagogik hade avlagt eller avlade för närvarande att avlägga magisterexamen. Över hälften av dessa respondenter inriktade sig på en magisterexamen inom småbarnspedagogik. Då var målet ofta att gå vidare i karriären till uppgifter som chef eller inom utveckling av småbarnspedagogik eller till vuxenutbildning. En del var inriktade på studier inom specialpedagogik och konsultativt arbete som speciallärare inom småbarnspedagogik, en del på andra pedagogiska områden med målet att till exempel övergå till uppgifter som klasslärare. En liten del planerade också att byta bransch och avlägga en examen inom ett annat område.

Abstract

Elina Koivusalo & Maarit Alasuutari. Commitment to Early Childhood Education Teacher Studies and the Teaching Profession.

Jyväskylä: University of Jyväskylä, 2024, 65 p.

JYU Reports, ISSN 2737-0046; 51

ISBN 978-952-86-0422-8

This report presents the results of the Commitment to Early Childhood Education Teacher Studies and the Teaching Profession (SIMO) Survey funded by the Ministry of Education and Culture and implemented by the University of Jyväskylä. In the project, we were interested in the commitment of early childhood education teacher students to their training and to the field of early childhood education. The survey was conducted in January and February of 2024. It mapped the reasons for applying to early childhood teacher studies; experiences with and commitment to studies; reasons for the possible interruption of studies or for changing the choice of field; career plans and plans for further study after graduation; experiences of transitioning to work; and commitment to the early childhood education teacher profession. The survey was sent to all people who earned a place in Finnish and Swedish language university-level early childhood education teacher training in 2018 and 2019 (N = 1628). Of these people, 595 responded to the survey (a 36.6% response rate).

The results showed that the motivating factors for applying for early childhood education teacher studies were related to whether the respondents had worked in the early childhood education and care field before starting their studies. Those with previous work experience in the field were motivated by the child-centeredness of the profession. The other respondents had typically applied for early childhood education teacher studies as a back-up career option.

For the most part, the respondents evaluated early childhood education teacher studies positively. More than half of the respondents considered that the pre-service internships supported learning. In contrast, support and feedback during the study period were evaluated quite negatively. Over half of the respondents responded that they had not received enough feedback. Feedback was neither considered to have supported learning nor helped to develop study habits. Most respondents evaluated their self-sufficiency during the studies favourably.

The pedagogical skills gained during the training were also evaluated favourably. When comparing three groups of respondents with different types of work experience before their studies, the assessments of respondents with over 5 years of previous work experience in early childhood education were more favourable than

those of the other groups. Their assessments differed in terms of the capability of designing educational activity sessions for children and considering children's development and socialisation processes in teaching.

Among the respondents were some who had dropped out of early childhood education teacher studies and changed fields. The most commonly reported reasons for this were being accepted to study in another field or a perceived lack of suitability for early childhood education. Those who changed their field of study moved into, for example, the social sector, nursing, classroom teaching in basic education or the trade sector.

The majority of those working as early childhood education teachers were satisfied with their career choice, were happy to work in the field of early childhood education and did not regret their decision to become an early childhood education teacher. Those working as teachers also typically felt that teaching was important to their self-image, and half of them felt that their work was meaningful daily. However, most early childhood education teachers rated their work as stressful, considered the compensation insufficient, considered their workload too heavy and thought the size of child groups too large.

According to the survey, about two-thirds of those working as early childhood education teachers were committed to the profession. However, the answers to the open-ended question about the respondents' future work and educational plans showed that almost half of those who had graduated as early childhood education teachers had completed or were currently studying to complete a master's degree. Over half of these respondents focused on a master's degree in early childhood education. In these cases, the goal was often to advance to the position of manager or to early childhood education development or to adult education. Some respondents were drawn to special education studies and the consultative work of an early childhood special education teacher, and others were drawn to other areas of educational science with the goal of, for example, transitioning to becoming a classroom teacher in basic education. A small number planned to change fields and complete a degree in another area of study.

Sisältö

1	JOHDANTO	11
2	VARHAISKASVATUSALA JA AMMATILLINEN SITOUTUMINEN.....	14
	2.1 Varhaiskasvatuksen opettajakoulutus	14
	2.2 Motivaatio varhaiskasvatusalalle	15
	2.3 Ammatillinen sitoutuminen	16
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	18
	3.1 Kohderyhmä ja aineistonkeruu.....	18
	3.2 Vastausaktiivisuus ja vastaajien taustatiedot	19
	3.3 Tutkimusaineiston analyysi	22
4	TULOKSET	23
	4.1 Motivaatio varhaiskasvatusalalle hakeutumiseen	23
	4.2 Kokemukset koulutuksesta	24
	4.2.1 Koulutuksen toteutus.....	25
	4.2.2 Minäpystyvyys.....	26
	4.2.3 Tuki ja palaute.....	27
	4.2.4 Opiskelumotivaatio.....	29
	4.3 Koulutuksen tuottama pedagoginen asiantuntijuus	31
	4.4 Opintojen keskeyttäminen tai alan vaihtaminen	33
	4.4.1 Opinnot keskeyttäneet	33
	4.4.2 Alaa vaihtaneet.....	34
	4.5 Varhaiskasvatusalaan sitoutuminen	35
	4.5.1 Ammatillinen sitoutuminen.....	35
	4.5.2 Työtyytyväisyys.....	36
	4.5.3 Työn imu	38
	4.5.4 Varhaiskasvatuksen opettajien kokema stressi	39
	4.5.5 Varhaiskasvatuksen opettajien työuupumus.....	41
	4.6 Tulevaisuuden suunnitelmat.....	43
5	YHTEENVETO	46
	5.1 Motivaatio varhaiskasvatusalalle	46
	5.2 Kokemukset varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksesta	47
	5.3 Koulutuksen tuottama pedagoginen asiantuntijuus	48
	5.4 Opintojen keskeyttäminen ja alan vaihtaminen.....	49

5.5	Varhaiskasvatusalaan sitoutuminen	50
5.6	Tulevaisuuden suunnitelmat	52
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	53
6.1	Tutkimuksen rajoitukset	54
	LÄHTEET	55
	LIITTEET	60
	Kirjoittajat.....	65

1 JOHDANTO

Viime vuosina varhaiskasvatusalan työvoimatilanteesta on keskusteltu runsaasti julkisuudessa yhtäältä pätevien varhaiskasvatuksen opettajien puutteen vuoksi. Toisaalta esillä on ollut varhaiskasvatusalan pito- ja vetovoima. Esimerkiksi osa valmistumassa olevista varhaiskasvatuksen opettajaopiskelijoista ei halua alalle töihin eikä ole varma alalle sitoutumisestaan koulutuksestaan huolimatta (Kantonen ym., 2020).

Varhaiskasvatusalan koulutuksen aloituspaikkoja on lisätty vuodesta 2012 lähtien. Uuden varhaiskasvatuslain voimaantulon myötä varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen aloituspaikkoja lisättiin vuosina 2018–2021 ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin yhteensä noin 2 100:lla (OKM, 2021a). Varhaiskasvatusala vaikuttaa kuitenkin menettäneen suosiotaan hakukohteena (Heikkinen ym., 2020). Aloituspaikkojen lisääminen ei vaikuttaisikaan olevan riittävä ratkaisu varhaiskasvatusalaan liittyvässä opettajapulassa. Varhaiskasvatusalan pito- ja vetovoimasta ja sen lisäämisen keinoista tarvitaan siksi lisätutkimusta.

Vuonna 2018 voimaan tullut varhaiskasvatuslaki (540/2018) muutti varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuusvaatimuksia. Aiemmin sekä kasvatustieteiden kandidaatin tutkinto varhaiskasvatuksessa että ammattikorkeakoulun sosionomitutkinto (varhaiskasvatuksen suuntatutumisvaihtoehto) antoivat kelpoisuuden toimia varhaiskasvatuksen opettajana. Nykyisessä laissa varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin tehtävät ja kelpoisuusvaatimukset on eriytetty¹. Varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden antaa vähintään kasvatustieteiden kandidaatin tutkinto, johon sisältyvät varhaiskasvatuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot.

¹ Siirtymäsäännösten mukaan sosionomiksi opiskeleva henkilö sai varhaiskasvatuksen opettajakelpoisuuden, jos hän oli opiskelemaan lain voimaan tullessa 1.9.2018 lastentarhanopettajan kelpoisuuden tuottavia opintoja tai oli tullut hyväksytyksi vuoden kuluessa lain voimaantulosta opiskelemaan yliopistoon tai ammattikorkeakouluun lastentarhanopettajaksi tai sosionomiksi. Edellytyksenä oli, että opinnot tulee suorittaa loppuun 31.7.2023 mennessä (OKM, 2021b).

Varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuuden antaa sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto, johon on sisällytetty 60 opintopistettä varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opintoja tai sosionomin tutkinto, jota on täydennetty varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opinnoilla.

Lakimuutoksen tavoitteena on nostaa henkilöstön osaamistasoa sekä parantaa henkilöstön työoloja selkeyttämällä työnjakoa ja vastuualueita (OKM, 2021b). Muutosten avulla pyritään myös tukemaan moniammatillista yhteistyötä ja tuomaan esille jokaisen ammattiryhmän koulutukseen perustuva osaaminen (OKM, 2021b). Päiväkodeissa moniammatilliset tiimit koostuvat varhaiskasvatuksen opettajista, sosionomeista ja lastenhoitajista. Varhaiskasvatustalain (540/2018, 37 §) mukaan vuonna 2030 päiväkodin ”henkilöstöstä kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, ja näistä vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus”.

Opetus- ja kulttuuriministeriön arvion mukaan varhaiskasvatustalain uudistuksen myötä varhaiskasvatuksen opettajien tarpeen määrä kasvaa vuoteen 2030 mennessä (OKM, 2021b). Ministeriön mukaan tämä asettaa tarpeen jo alalla olevien työntekijöiden täydenniskoulutautumiseen. Toinen keskeinen tekijä varhaiskasvatuksen henkilöstömäärän tarpeessa ja tarpeen arvioinnissa on 1–6-vuotiaiden varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrä (OKM, 2021b). Muun muassa syntyvyys ja sen muutokset, perhevapaauudistus, esiopetuksen mahdollinen laajentuminen kaksivuotiseksi ja alueellinen eriytyminen muuttoliikkeen myötä ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrään. Ennakointilaskelmien perusteella on todennäköistä, että varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten määrä tulee kasvamaan vuoteen 2030 mennessä, mikä tarkoittaa kasvua myös henkilöstömäärän tarpeessa (OKM, 2021b).

Varhaiskasvatuksen kenttää näyttää siten kuvaavan kaksi vastakkaista kehityslinjaa, sillä samalla kun henkilöstön määrän tarpeen odotetaan kasvavan, ala näyttää menettäneen työpaikkana kiinnostavuuttaan esimerkiksi varhaiskasvatuksen opettajakoulutukseen hakeutuvien määrän perusteella (Heikkinen ym., 2020). Tässä raportissa paneudumme siksi varhaiskasvatuksen opettajan ammatin kiinnostavuuteen ja pitovoimaan tarkastelemalla kyselytutkimuksen avulla varhaiskasvatuksen opettajaopintoihin hakeutuneiden motivaatiota sekä opettajakoulutukseen ja varhaiskasvatusalaan sitoutumista 4–5 vuotta opintojen aloittamisen jälkeen. Raportissa tarkastellaan seuraavia kysymyksiä:

- Millaiset tekijät ovat motivoineet hakeutumaan varhaiskasvatuksen opettajaopintoihin?

- Miten tutkimukseen osallistuneet arvioivat varhaiskasvatuksen opettajakoulutusta ja sen tuottamaa osaamista?
- Kuinka moni varhaiskasvatuksen opettajaopinnot aloittaneista on keskeyttänyt opinnot ja/tai siirtynyt muulle alalle? Mitä raportoidaan syiksi opintojen keskeyttämiselle ja/tai alanvaihdolle?
- Miten valmistuneet varhaiskasvatuksen opettajat arvioivat alan työoloja ja omaa työhyvinvointiaan?
- Miten varhaiskasvatuksen opettajat arvioivat sitoutumistaan ammatteensa?
- Millaisia ovat valmistuneiden varhaiskasvatuksen opettajien tulevaisuuden urasuunnitelmat?

Tutkimus toteutettiin sähköisenä Webropol-kyselynä tammi-helmikuussa 2024. Kysely suunnattiin vuosina 2018 ja 2019 suomen- tai ruotsinkielisen yliopistollisen varhaiskasvatuksenopettajakoulutuksen opiskelupaikan vastaanottaneille henkilöille. Tutkimus on osa Jyväskylän yliopiston toteuttaman Varhaiskasvatuksen opettajaopintoihin ja varhaiskasvatusalaan sitoutuminen -tutkimushanketta. Tutkimusta rahoittaa opetus- ja kulttuuriministeriö.

2 VARHAISKASVATUSALA JA AMMATILLINEN SITOUTUMINEN

2.1 Varhaiskasvatuksen opettajakoulutus

Suomessa seitsemässä yliopistossa voi opiskella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden tuottaman kasvatustieteiden kandidaatintutkinnon, johon sisältyvät varhaiskasvatuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot. Tutkinnon voi suorittaa suomenkielisenä Helsingin, Itä-Suomen, Jyväskylän, Oulun, Tampereen ja Turun yliopistoissa. Ruotsinkielisenä sen voi suorittaa Åbo Akademiassa ja Helsingin yliopistossa. Kasvatustieteiden kandidaatin tutkinto rakentuu 180 opintopisteestä, ja sen keskimääräinen suoritus aika on kolme vuotta.

Vuosien 2018–2021 aikana varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen aloituspaikat ovat lisääntyneet merkittävästi varhaiskasvatustalouksellisten ja valtion lisärahoituksen myötä (OKM, 2021b). Hakijamäärät varhaiskasvatuksen opettajakoulutukseen ovat kuitenkin selvästi laskeneet. Vuoden 2020 hakijamäärät olivat peräti 37,5 % alhaisemmat kuin vuonna 2015. (Heikkinen ym., 2020). Vastaavasti vuoden 2024 hakijamäärät² olivat noin 16 % alhaisemmat kuin vuonna 2020. Toisaalta vuodesta 2021 eteenpäin varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksessa on ollut mukana valtakunnallinen monimuotokoulutus 1000+ varhaiskasvatuksen tehtävissä jo toimiville. Tosin myös valtakunnallisessa monimuotokoulutuksessa hakijamäärät² ovat laskeneet, sillä vuoden 2024 hakijamäärä oli noin 33 % alhaisempi kuin vuonna 2021.

Varhaiskasvatusalan opettajakoulutuksen tavoitteena on tuottaa opiskelijoille riittävät valmiudet työelämään siirtymiseen ja varhaiskasvatuksen opettajana toimimiseen. Koulutusohjelmien keskiössä on varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen

² Luvut on kerätty Opetushallituksen tilastopalvelu Vipusesta.

toimintaympäristöissä toteutuvan pedagogisen asiantuntijuuden tuottaminen (Karila ym., 2024). Koulutusohjelmissa painottuu varhaiskasvatuksen opettajan rooli pedagogisen prosessin ja sisältöjen asiantuntijana sekä opetussuunnitelmaperustaisen työn vastuuhenkilönä (Karila ym., 2024).

Varhaiskasvatuksen opettajakoulutusta on tarkasteltu aiemmassa tutkimuksessa muun muassa koulutuksen tuottaman erityispedagogisen osaamisen (Pihlaja & Ojala, 2023), minäpystyvyyden, oppimisen itsesäätelyn ja kriittisten ajattelutaitojen (Virtanen ym., 2022) sekä opetusharjoitteluiden tuottaman identiteetin (Mykkänen ym., 2023) näkökulmasta. Tutkimustulokset osoittavat, että vaikka varhaiskasvatuksen opettajan työ edellyttää opetustaitojen ohella myös hyviä vuorovaikutustaitoja erilaisten lasten ja perheiden ymmärtämiseksi ja heidän kanssaan toimimiseksi, ei opettajaopintojen opetussuunnitelmissa juurikaan tätä huomioida (Ukkonen-Mikkola ym., 2020). Lisäksi tutkimuksessa on tuotu esiin, että myös varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksessa tulee olla valmius kohdata erilaisista taustoista tulevia opiskelijoita (Mykkänen ym., 2023). Vuonna 2024 julkaistussa varhaiskasvatuksen koulutusten arvioinnissa (Karila ym., 2024) todettiin yliopistokoulutusten edustajien esittäneen koulutusten keskeiseksi haasteeksi opiskelijoiden kasvaneen tuen ja henkilökohtaisen ohjauksen tarpeen.

2.2 Motivaatio varhaiskasvatusalalle

Aiemmissä tutkimuksissa ammatillinen sitoutuminen on liitetty motivaation käsitteeseen (ks. Astin, 1999; Bruinsma & Jansen, 2010; Rots & Aelterman, 2009). Varhaiskasvatusalalle hakeutumisen motivaation tutkimukset ovat osoittaneet, että alalle hakeutumisen syitä voidaan kuvata ulkoisten, sisäisten ja altruististen motivaatiotekijöiden kautta (Goller ym., 2019; Watt & Richardson, 2007). Ulkoisella motivaatiolla viitataan esimerkiksi työstä saatavaan korvaukseen, lomiin ja työoloihin. Sisäisellä motivaatiolla kuvataan ammattiin kohdistuvaa intohimoa ja sisäistä paloa tai omaa mielenkiintoa opettamiseen ja lasten kanssa työskentelyyn. Altruistisella motivaatiolla tarkoitetaan epäitsekkäitä syitä, kuten halua parantaa yhteiskuntaa tai auttaa lapsia oppimaan. (Struyven ym., 2013.)

Tässä tutkimuksessa motivaatiota tarkastellaan jaotteleamalla se Wattin ja Richardsonin (2007) näkemyksiä mukaillen ulkoisiin, sisäisiin ja altruistisiin motivaatiotekijöihin. Ulkoisilla motivaatiotekijöillä viitataan työn vakauteen, sosiaalisiin vaikuttimiin (perheen/ystävien näkemykset koskien uravalintaa) ja varauravalintaan (varhaiskasvatusala toissijaisena uravalintana). Sisäisillä motivaatiotekijöillä tarkoitetaan halua tehdä lapsikeskeistä työtä, koettua soveltuvuutta alalle sekä myönteisiä

aikaisempia opetus- ja oppimiskokemuksia. Altruistisilla motivaatiotekijöillä viitataan yhteiskunnallisiin hyötyarvoihin, kuten tasa-arvon edistämiseen.

Aiemman tutkimuksen mukaan motivaatio tulla opettajaksi on yhteydessä kokemukseen koulutuksen laadusta, opetusharjoittelusta ja minäpystyvyydestä (Bruinsman & Jansen, 2010). Erityisesti vahva sisäinen motivaatio on yhteydessä myönteiseen kokemukseen koulutuksen laadusta ja opiskelusta (Bruinsman & Jansen, 2010). Vahvat pystyvyyssuskomukset omasta suoriutumisesta (He ym., 2023) taas motivoivat oppimiseen ja mahdollistavat menestymisen opinnoissa (Bruinsma & Jansen, 2010).

Tutkimukset ovat myös osoittaneet, että niillä motivaatiotekijöillä, jotka ovat saaneet henkilön alkuaan hakeutumaan ammattiin, on yhteys myös ammatissa pysymiseen (Bruinsma & Jansen, 2010). Opintojen aikaisen vahvan sisäisen motivaation on todettu ennustavan opettajan ammattiin sitoutumista (Rots & Aelterman, 2009). Aiemmissä tutkimuksissa on myös havaittu, että motivaation puute ja tyytymättömyys alavalintaan ovat yhteydessä opintojen keskeyttämiseen (Bargmann ym., 2022).

2.3 Ammatillinen sitoutuminen

Varhaiskasvatusalan työvoiman vaihtuvuus ja ammatillisen sitoutumisen epävakaus ovat herättäneet huolta sekä kansainvälisesti että meillä Suomessa (Schaack ym., 2022). Esimerkiksi Heilalan ja kumppaneiden (2022) kyselytutkimuksessa 62 % varhaiskasvatuksen opettajista raportoi harkitsevansa ammatista pois siirtymistä. Ammatillinen sitoutuminen on moniulotteinen käsite, ja sitä on lähestytty tutkimuksissa useista näkökulmista. Opettajan ammattiin liittyvissä tutkimuksissa ammatillista sitoutumista on tarkasteltu opettajana pysymisen (teacher retention) (Schaack ym., 2022) ja opetukseen sitoutumisen (teaching commitment) (Grant ym., 2019; Sinclair, 2008) näkökulmista. Ammatillista sitoutumista on tutkittu myös varhaiskasvatuksen opettajien (Onnismaa ym., 2013) ja luokanopettajien urasiirtymien (Alifrosti ym., 2022), varhaiskasvatuksen opettajien työtyytyväisyyden ja työolojen (Grant ym., 2019) sekä työn vaatimuksia ja resursseja tasapainottavien tekijöiden kautta (Schaack ym., 2022).

Kantonen ja kumppanit (2020) ovat tarkastelleet varhaiskasvatuksen opettaja-opiskelijoiden ammattiin sitoutumista koulutuksen aikana. He havaitsivat, että aiempi työkokemus sekä pystyvyyssuskomukset ja varhaiskasvatusalan yhteiskunnallinen arvostus vahvistavat ammattiin sitoutumista. Myös tämän hankkeen haastattelututkimuksessa on tullut esiin varhaiskasvatusalan aiemmalle työkokemukselle

annettu merkitys niin koulutukseen hakeutumisessa kuin alaan sitoutumisessa (Volmari ym., 2024). Tämän vuoksi huomioimme tämän raportin tarkasteluissa vastaajien opintoja edeltäneen työkokemuksen varhaiskasvatuksessa.

Onnismaan ja kumppaneiden (2013) tutkimuksessa havaittiin, että varhaiskasvatuksen opettajien sitoutuneisuus ammattiin heikentyi alalle siirryttäessä. Kansainvälisessä tutkimuksessa varhaiskasvatuksen työolot, työn vaatimukset ja käytettävissä olevat resurssit sekä henkilökohtaiset voimavarat on liitetty alalle jäämiseen (Grant ym., 2019). Tutkimus osoittaa, että työpaikalla vallitseva myönteinen ilmapiiri, hyvät suhteet kollegoihin, tyydyttävä palkka ja työtyytyväisyys vahvistavat ammatillista sitoutumista ja vähentävät ammatinvaihto halua (Grant ym., 2019).

Myös henkilökohtainen kutsumus ammattiin ja työntekijöiden yksilölliset taidot voivat tukea ammatillista sitoutumista erityisesti vaativammassa työoloissa. On osoitettu, että vahvat tunteidensäätelytaidot ja tunnetaidot sekä tehokkaat selviytymiskeinot ehkäisevät negatiivisten tunteiden kasautumista ja stressin syntymistä ja edesauttavat siten varhaiskasvatusalalle ja opettajan ammattiin sitoutumista (Grant ym., 2019). Myös iällä, sukupuolella ja koulutustaustalla on havaittu yhteys motivoitumisen eroihin (Stryven ym., 2013). Ulkoisilla motivaatiotekijöillä ei kuitenkaan vaikuttaisi olevan niin suurta roolia opettajaksi opiskelevien alalle sitoutumiseen kuin jo alalla toimivien kohdalla (Watt & Richardson, 2007).

Australialaisen tutkimuksen mukaan varhaiskasvatuksen työntekijät vaihtavat työpaikkaa tai siirtyvät alalta pois usein siksi, koska he pyrkivät vahvistamaan asiantuntijuuttaan tai asemaansa jatkamalla (ylemmän tason) varhaiskasvatuksen koulutukseen tai hakeutumalla vaativampaan tehtävään toiseen varhaiskasvatuksen työpaikkaan (Thorpe ym., 2020). Tätä useammin työpaikan jättämisessä on kuitenkin kyse siirtymisestä toisen alan opintoihin tai työhön (Thorpe ym., 2020). Kansainvälisen tarkastelun mukaan erityisesti alle 30-vuotiaat varhaiskasvatuksen työntekijät ovat valmiita jättämään ammattinsa ja jatkamaan kasvatustieteiden opintojaan (OECD, 2020).

Varhaiskasvatuksen opettajien ammattiin sitoutuminen ja vaihtuvuus voivat olla monella tavalla merkityksellisiä. Kansainvälisessä tutkimuksessa varhaiskasvatuksen opettajan ammattiin sitoutumisen on todettu olevan yhteydessä vähävaraisten perheiden lasten sosioemotionaalisten taitojen karttumiseen (Schaackin ym., 2022). Suomalaisessa tutkimuksessa on esitetty opettajien vaihtuvuuden rajoittavan opettajan ja lapsen välisen turvallisen kiintymyssuhteen rakentamista sekä lapsen prososiaalisen käyttäytymisen kehittymistä (Hjelt, 2023). Lisäksi opettajien vaihtuvuus voi aiheuttaa stressiä niin alanvaihtajille itselleen kuin alalle jääville työmäärän lisääntymisen vuoksi (Shaack ym., 2022).

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1 Kohderyhmä ja aineistonkeruu

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat vuosina 2018 ja 2019 suomen- tai ruotsinkielisen yliopistollisen varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen opiskelupaikan vastaanottaneet henkilöt (N = 1628). Henkilöiden nimitiedot saatiin Opetushallituksen valtakunnallisesta opiskelijavalintarekisteristä syyskuussa 2023 ja heidän osoitetietonsa Digi- ja väestötietovirastolta marraskuussa 2023. Osallistumiskutsut kyselytutkimukseen lähetettiin kohderyhmälle tammikuussa 2024 kirjeitse. Tutkimuskutsuun oli kirjattu kyselyn tietosuojailmoituksen verkko-osoite. Lisäksi lähetettiin kaksi muistutuskirjettä, ensimmäinen noin kolme viikkoa kutsun postittamisen jälkeen tammikuun loppupuolella ja toinen noin kaksi viikkoa tätä myöhemmin helmikuun alussa.

Kysely toteutettiin sähköisesti Webropol-kyselytyökalulla suomen ja ruotsin kielellä. Kyselyn alussa tutkimukseen osallistujia informoitiin tutkimuksen tietosuojasta ja osallistumisen vapaaehtoisuudesta. Lisäksi heiltä pyydettiin suostumus kyselyn vastauksien käyttämisestä tutkimustarkoitukseen.

Kyselylomakkeessa ei kysytty vastaajan nimi- tai muita suoria henkilötietoja. Taustakysymyksinä tiedusteltiin kuitenkin vastaajan ikää, sukupuolta, arviota omasta taloudellisesta tilanteestaan, korkeinta suoritettua tutkintoa, mahdollista työkokemusta varhaiskasvatusalalta tai muulta alalta ennen varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen aloittamista, tämän hetken opiskelu- ja työtilannetta sekä työskentelyä varhaiskasvatusalalla opintojen aloittamisen jälkeen. Kyselyssä kartoitettiin myös varhaiskasvatuksen opettajakoulutukseen hakeutumisen syitä, sitoutumista opintoihin sekä kokemuksia koulutuksen tuottamasta ammatillisesta osaamisesta ja sen sovellettavuudesta työelämään. Työoloja ja työhyvinvointia kartoitettiin työtyytyväisyyttä, työn imua, työssä koettua stressiä ja työuupumusta mittaavilla

kysymyksillä. Lisäksi kysyttiin varhaiskasvatusalaan ja varhaiskasvatuksen opettajan ammattiin sitoutumisesta sekä sitoutumisesta varhaiskasvatuksen opettajan ammattiin tulevaisuudessa. Lopuksi avoimella kysymyksellä kartoitettiin vastaajien tulevaisuudensuunnitelmia ja unelmia koskien työelämää ja/tai koulutusta. Kysely perustui pääosin suljettuihin kysymyksiin ja aiemmissa tutkimuksissa käytettyjen ja validoitujen mittareiden käyttöön.

3.2 Vastausaktiivisuus ja vastaajien taustatiedot

Kyselyyn vastasi 595 vastaajaa vastausprosentin ollessa 36.6 %. Taulukossa 1 on esitetty kyselyyn vastanneiden taustatiedot. Enemmistö vastaajista oli naisia (93.6 %) ja iältään 20–29-vuotiaita (57.3 %). Suurimmalla osalla vastaajista oli alempi korkeakoulututkinto (71.9 %). Lähes puolella (44.5 %) vastaajista ei ollut aiempaa työkokemusta varhaiskasvatusalalta ennen varhaiskasvatuksen opettajaopintojen aloittamista. Joka neljännellä vastaajalla oli aiempaa varhaiskasvatusalan työkokemusta enintään 5 vuotta ja 13.3 %:lla yli 5 vuotta. Lähes joka neljännellä vastaajalla oli muun alan työkokemusta ennen varhaiskasvatuksen opettajaopintojen aloittamista 1–5 vuotta. Kaikista vastaajista 91.1 % ilmoitti työskennelleensä varhaiskasvatusalalla (muu kuin opintoihin kuuluva työharjoittelu) varhaiskasvatuksen opettajaopintojen aloittamisen jälkeen. Kunnallisessa ja yksityisessä päiväkodissa työskentelevät varhaiskasvatuksen opettajat työskentelevät pääasiassa asukasluvultaan keskisuurissa kunnassa (ks. Liite 1).

Taulukko 1 Kyselyyn vastanneiden taustatiedot (n = 595)

	2018		2019		Yhteensä	
	n	%	n	%	n	%
Kaikki vastaajat	301	50.6	294	49.4	595	
Helsingin yliopisto	74	24.6	75	25.5	149	25.0
<i>Hyväksytyt- %-osuus*</i>	199	37.2	200	37.5	399	37.3
Itä-Suomen yliopisto	22	7.3	39	13.3	61	10.3
<i>Hyväksytyt- %-osuus*</i>	64	34.4	91	42.9	155	38.4
Jyväskylän yliopisto	50	16.6	45	15.3	95	16.0
<i>Hyväksytyt- %-osuus*</i>	120	41.7	120	37.5	240	39.6
Oulun yliopisto	48	15.9	39	13.3	87	14.6
<i>Hyväksytyt- %-osuus*</i>	115	41.7	117	33.3	232	37.5
Tampereen yliopisto	66	21.9	56	19.0	122	20.5
<i>Hyväksytyt- %-osuus*</i>	139	47.5	119	47.1	258	47.3
Turun yliopisto	28	9.3	32	10.9	60	10.1
<i>Hyväksytyt- %-osuus*</i>	118	23.7	118	27.2	236	25.4
Åbo Akademi	13	4.3	8	2.7	21	3.5
<i>Hyväksytyt- %-osuus*</i>	59	22.0	49	16.3	108	19.4
Koulutusvalinnan ensisijaisuus	216	71.8	202	68.7	418	70.3
Kandidaatintutkinnon suorittaneet	282	93.7	259	88.1	541	90.9
Kandidaatintutkinto kesken	9	3.0	22	7.5	31	5.2
Opinnot keskeyttäneet	10	3.3	13	4.4	23	3.9
Suorittaa kasvatustieteen maisterin tutkintoa varhaiskasvatuksen oppiaineessa	50	16.5	80	27.2	130	21.8
Suorittaa muun alan tutkintoa	38	12.6	43	14.6	81	13.6
Aiempaa työkokemusta varhaiskasvatusalalta	165	54.8	165	56.1	330	55.5
Aiempaa työkokemusta muulta alalta	259	86.0	257	87.4	516	86.7
Ei aiempaa työkokemusta	20	3.4	17	2.9	37	6.2
Työskentelee varhaiskasvatusalalla (esim. avustajana)	19	6.3	10	3.4	26	4.9
Työssä muulla alalla	36	12.0	36	12.2	72	12.1
Työssä varhaiskasvatuksen opettajana	187	62.1	150	51.0	337	56.6

*) 'Hyväksytyt- %-osuus' ilmoittaa, kuinka monta opiskelijaa on kyseisenä vuonna hyväksytty kyseiseen yliopistoon, ja kuinka monta prosenttia hyväksytyistä vastasi tähän kyselyyn

Taulukossa 2 on kuvattu niiden vastaajien taustatietoja, jotka toimivat varhaiskasvatuksen opettajina. Suurimmalla osalla (84.9 %) varhaiskasvatuksen opettajista oli aikaisempaa työkokemusta muulta alalta, ja reilulla puolella (58.5 %) oli aikaisempaa työkokemusta varhaiskasvatusalalta ennen opettajaopintojen aloittamista. Vajaa viidennes (17.2 %) ilmoitti suorittavansa maisterin tutkintoa varhaiskasvatuksen oppiaineessa. Muutamilla vastaajista, jotka ilmoittivat suorittavansa maisterin tutkintoa varhaiskasvatuksen oppinaineessa, oli taustalla jo aiemmin suoritettu ylempi korkeakoulututkinto. Reilu viidennes (23.1 %) vastaajista ilmoitti korkeimmaksi suoritetuksi tutkinnoksi ylempään korkeakoulututkintoon. Kyselyssä ei kuitenkaan tarkennettu tutkinnon alaa. Suurin osa (89.3 %) varhaiskasvatuksen opettajista toimi kunnallisessa päiväkodissa.

Taulukko 2 Varhaiskasvatuksenopettajina toimivien taustatietoja (n = 337)

	2018		2019		Yhteensä	
	n	%	n	%	n	%
Työssä varhaiskasvatuksen opettajana	187	55.5	150	45.5	337	
<i>Kunnan päiväkodissa</i>	167	89.3	134	89.3	301	89.3
<i>Yksityisessä päiväkodissa</i>	20	10.7	16	10.7	36	10.7
Ei lainkaan aiempaa työkokemusta	13	6.9	7	4.7	20	5.9
Ei aiempaa varhaiskasvatusalan työkokemusta	79	42.2	61	40.7	140	41.5
Työkokemusta varhaiskasvatusalalta	108	57.8	89	59.3	197	58.5
Työkokemusta muulta alalta	157	84.0	129	86.0	286	84.9
Suorittaa kasvatustieteen maisterin tutkintoa varhaiskasvatuksen oppiaineessa	31	16.6	27	18.0	58	17.2
Suorittaa muun alan tutkintoa	8	4.3	7	4.7	15	4.5
Perhevapaalla	4	2.1	5	3.3	9	2.7
Ylempi korkeakoulututkinto suoritettu	55	29.4	23	15.3	78	23.1

3.3 Tutkimusaineiston analyysi

Aineiston analyysit toteutettiin SPSS 28.0 -ohjelmistolla. Kyselyn vastauksia tarkastellaan kuvailevien tunnuslukujen avulla frekvensseinä, prosenttilukuina, keskiarvoina- ja hajontoina. Vastausten jakautumista eri ryhmissä tarkastellaan ristiintaulukoinnin ja χ^2 -riippumattomuustestien avulla. Jakaumissa esiintyvien riippuvuuksien tulkinnassa käytetään sarakeprosenttiosuuksia sekä sovitettuja standardoituja jäännöksiä, jotka osoittavat, missä taulukon solussa havaittu ja odotettu frekvenssi poikkeavat tilastollisesti merkitsevästi. Raja-arvoina sovitettujen standardoitujen jäännösten tarkastelussa käytetään arvoja +/- 2. Mikäli sovitettu standardoitu jäännös on yli kahden, on kyseisen solun muuttujajyhdistelmä odotettua tyypillisempi. Nämä solut on selkeyden vuoksi korostettu taulukoissa vihreällä taustavärillä. Vastaavasti mikäli sovitettu standardoitu jäännös on alle -2, on tarkasteltavan solun muuttujajyhdistelmä odotettua epätyypillisempi. Nämä solut on selkeyden vuoksi korostettu taulukoissa oranssilla taustavärillä. Motivaation -mittarille suoritettiin konfirmatorinen faktorianalyysi. Ryhmien välisiä eroja motivaatiossa tarkastellaan riippumattomien otosten t-testillä. Ryhmien välillä on tilastollisesti merkitsevä ero, jos $p < .05$.

4 TULOKSET

Tässä luvussa esitellään tulokset vuosina 2018 ja 2019 varhaiskasvatuksen opettajaopintojen opiskelupaikan vastaanottaneiden varhaiskasvatuksen opettajaopiskelijoiden alalle hakeutumisen motivaatiosta ja arvioista opintojen toteutuksesta sekä niiden tuottamasta asiantuntijuudesta. Opintoja ja niiden tuottamaa asiantuntijuutta koskevia arvioita tarkastellaan huomioiden vastaajien opintoja edeltänyt kokemus varhaiskasvatusalan työstä. Lisäksi raportoidaan kaikkia vastaajia koskevat havainnot opettajaopintoihin sitoutumisesta sekä varhaiskasvatuksen opettajan tehtävässä kyselyn ajankohtana toimineiden vastaukset alaan sitoutumisesta ja työhyvinvoinnista. Lopussa kuvataan myös opettajan tehtävässä toimineiden ajatuksia tulevasta urapolustaan.

4.1 Motivaatio varhaiskasvatusalalle hakeutumiseen

Kyselyn vastaajia pyydettiin arvioimaan, kuinka tärkeitä eri motivaatiotekijät olivat heidän ratkaisussaan hakeutua varhaiskasvatuksen opettajankoulutukseen (taulukko 3). Käytetty motivaatiomittari on kuvattu liitteessä 2. Vastauksille suoritettiin konfirmatorinen faktorianalyysi Wattin ja Richardsonin (2007) aiemmin testatun faktorirakenteen vahvistamiseksi. Konfirmatorisen faktorianalyysin faktorit ja faktorilataukset on kuvattu liitteessä 3. Aiemman mallin mukaisesti faktoreita eli ulottuvuuksia muodostui 7. Ulottuvuudet nimettiin Wattin ja Richardsonin (2007) näkemyksiä mukaillen seuraavasti: lapsikeskeinen työ, koettu soveltuvuus alalle, sosiaaliset vaikuttimet (perheen/ystävien näkemykset vaikuttavat uravalintaan), työn vakaus, aikaisemmat opetus- ja oppimiskokemukset, varauravalinta (varhaiskasvatusala toissijaisena uravalintana) sekä yhteiskunnalliset hyötyarvot (esim. sosiaalinen kontribuutio, tasa-arvon edistäminen ja vaikutusmahdollisuudet lasten tulevaisuuteen). Ulottuvuuksista muodostettiin keskiarvosummamuuttujat. Liitteessä 4 on esitetty muuttujien reliabiliteetit.

Ulottuvuuksien keskiarvoja verrattiin t-testin avulla varhaiskasvatuksen opettajana toimivien ($n = 337-325$) ja muiden vastaajien ($n = 258-256$) välillä (taulukko 3). Motivaatiota mittaavista ulottuvuuksista lapsikeskeisen työn ja varauravalinnan arviot olivat yhteydessä siihen, toimiko vastaaja varhaiskasvatuksen opettajana vai ei. Varhaiskasvatuksen opettajina toimivien erot arvioissa verrattuna muihin vastaajiin olivat tilastollisesti merkitseviä lapsikeskeisen työn ($t(337) 3.956, p < .001$) osalta. Muiden vastaajien erot arvioissa varhaiskasvatuksen opettajina toimiviin olivat tilastollisesti merkitseviä varauravalinnan ($t(256) 3.534, p < .001$) osalta. Toisin sanoen varhaiskasvatuksen opettajina toimivia oli motivoinut opettajaopintoihin muita vastaajia enemmän lapsikeskeinen työ, kun taas niiden vastaajien motivaatio, jotka eivät toimineet varhaiskasvatuksen opettajina, oli pohjannut opettajana toimivia tyypillisemmin varauravalintaan.

Taulukko 3 Motivaatio varhaiskasvatusalalle hakeutumiseen ($n = 595$)

	Varhaiskasvatuk- sen opettajana toimivat ($n = 337-325$)		Muut ($n = 258-256$)		t
	KA	KH	KA	KH	
Yhteiskunnalliset hyötyarvot ^a	5.73	0.86	5.69	0.99	0.444 (.031)
Lapsikeskeinen työ ^a	6.14	0.89	5.78	1.23	3.956 (<.001) ^{***}
Työn vakaus	5.08	1.25	4.97	1.23	1.072
Aikaisemmat opetus- tai oppimiskokemukset ^a	4.80	1.34	4.89	1.33	0.837 (.016)
Koettu soveltuvuus alalle ^a	5.96	0.87	5.80	1.05	1.938 (<.001)
Vara uravalinta ^a	2.07	1.57	2.59	1.88	3.534 (<.001) ^{***}
Sosiaaliset vaikuttimet	2.99	1.61	2.84	1.53	1.108

Huom. ^{***} $p < .001$. KA = keskiarvo, KH = keskihajonta. ^a Welchin testi raportoidaan, koska Levenen testi (suluissa) osoitti, että varianssien homogeenisuus ei täytynyt tälle muuttujalle

4.2 Kokemukset koulutuksesta

Seuraavaksi tarkastellaan kokemuksia varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksesta. Kyselyn vastaajia pyydettiin arvioimaan koulutuksen toteutusta, opintojen aikaista minäpystyvyyttä, opiskelumotivaatiota ja tukea ja palautetta neliportaisella asteikolla (mittaritiedot ks. Liite 2). Vastauksia tarkasteltiin ensin kaikkien vastaajien kesken ($n = 595$). Ryhmien välisiä eroja vertailtiin vastaajien opintoja edeltävä työkokemus huomioiden niiden kesken, joilla ei ollut lainkaan aikaisempaa

työkokemusta ($n = 265$), joilla oli enintään 5 vuotta aikaisempaa työkokemusta varhaiskasvatusalalta ($n = 251$) ja joilla oli yli 5 vuotta varhaiskasvatusalan työkokemusta ennen opintojen aloittamista ($n = 79$).

4.2.1 Koulutuksen toteutus

Vastaajien kokemukset varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen toteutuksesta (mittaritiedot ks. Liite 2) olivat tässä tutkimuksessa useimmiten varovaisen myönteisiä, sillä hieman yli tai alle puolet kaikista vastaajista arvioi, että opetuksen laatu (51.4 %), koulutukselle asetetut tavoitteet (55.1 %), käytetyt opetusmenetelmät (51.4 %), opetettujen asioiden mielekkyys (51.4 %) ja oppimistavoitteiden selkeys (46.9 %) *vastasivat jokseenkin* heidän odotuksiaan (taulukko 4). Kaikkein myönteisimmin arvioitiin opetusharjoitteluja. Yli puolet (53.4 %) kaikista vastaajista koki niiden tukeneen oppimista.

Kriittisimmin vastaajat arvioivat käytettyjä opetusmenetelmiä, sillä neljännes vastaajista ei ollut tyytyväinen niihin (taulukko 4). Lisäksi koulutuksen laatua ja vastaavuutta koulutuksen tavoitteisiin samoin kuin opintojaksojen oppimistavoitteiden selkeyttä ja opetusharjoitteluiden oppimiselle antamaa tukea arvioi kielteisesti noin joka kahdeksas vastaaja. Vajaa kymmenesosa vastaajista ei pitänyt opetettuja asioita mielekkäinä.

Tarkasteltaessa koulutuksen toteutuksen arviointeja huomioiden vastaajien opintoja edeltänyt varhaiskasvatusalan työkokemus (taulukko 4), havaittiin, että yli 5 vuotta alalla työskennelleet arvioivat koulutusta usean seikan osalta odotettua myönteisemmin ja erosivat siten muista vastaajaryhmistä. Yli 5 vuotta työkokemusta omaavat pitivät koulutusta muita vastaajaryhmiä tyypillisemmin laadukkaana, olivat tyytyväisiä opetusmenetelmiin sekä arvioivat opetetut asiat mielekkäiksi ja opintojaksojen tavoitteet selviksi. Lisäksi koulutuksen laadun, opetusmenetelmien ja opintojaksojen tavoitteiden selvyiden osalta kriittisten vastaajien osuus oli yli 5 vuotta työkokemusta omaavien ryhmässä tyypillisesti suhteessa pienempi kuin muissa työkokemusryhmissä. Ainoastaan opetusharjoittelujen merkityksen arviot olivat yli 5 vuotta työkokemusta omaavilla muita vastaajaryhmiä tyypillisemmin varovaisia. He olivat odotettua useammin jokseenkin samaa mieltä ja harvemmin samaa mieltä siitä, että opetusharjoittelut tukivat heidän oppimistaan.

Myös ne vastaajat, joilla ei ollut opintoja ennen työkokemusta varhaiskasvatuksesta, erottuivat muista vastaajista yhdessä koulutuksen toteutuksen osakysymyksessä (taulukko 4). Tässä vastaajaryhmässä oli odotettua tyypillisempää, että koulutuksen ei katsottu vastanneen sille asetettuja tavoitteita.

Taulukko 4 Varhaiskasvatuksen opettajaopiskelijoiden koulutuksen aikaiset kokemukset koulutuksen toteutuksesta (n = 595)

	Kaikki (n = 595)			Ei aikaisempaa työkokemusta varhaiskasvatus- alalta (n = 265)			Aikaisempaa työkokemusta varhaiskasvatus- alalta enintään 5 vuotta (n = 251)			Aikaisempaa työkokemusta varhaiskasvatus- alalta yli 5 vuotta (n = 79)		
	Eri mieltä ^a	Jokseenkin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä ^a	Jokseenkin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä ^a	Jokseenkin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä ^a	Jokseenkin samaa mieltä	Samaa mieltä
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Opetus oli mielestäni pääosin laadukasta	14.3	51.4	34.3	15.5	52.8	31.7	15.5	50.6	33.9	6.3	49.4	44.3
Koulutukseni vastasi sille asetettuja tavoitteita	17.1	55.1	27.7	21.1	53.2	25.7	15.1	57.4	27.5	10.1	54.4	35.4
Olin tyytyväinen käytettyihin opetusmenetelmiin	25.0	51.4	23.5	28.7	50.6	20.8	25.5	51.0	23.5	11.4	55.7	32.9
Opetetut asiat olivat mielekkäitä	9.9	51.4	38.7	10.9	52.8	36.2	9.2	53.0	37.8	8.9	41.8	49.4
Minulle oli selvää, mitä opintojaksoilla tulisi oppia	14.6	46.9	38.5	16.2	47.2	36.6	16.3	46.6	37.1	3.8	46.8	49.4
Opetusharjoittelut tukivat oppimistani	16.5	30.1	53.4	14.0	29.1	57.0	18.7	27.5	53.8	17.7	41.8	40.5

Huom. Vihreällä (+) /oranssilla (-) korostettujen solujen havaittu frekvenssi poikkeaa odotetusta frekvenssistä tilastollisesti merkitsevästi. Sovitettu standardoitu jäännös on tällöin +/-2. Prosenttiluvut on pyöristetty yhden desimaalin tarkkuudella.

^a Yhdistetty vastausvaihtoehdot ”eri mieltä” ja ”jokseenkin eri mieltä”

4.2.2 Minäpystyvyys

Minäpystyvyydellä viitataan siihen, miten yksilö uskoo omiin kykyihinsä selviytyä ja suoriutua erilaisista tilanteista (Bandura, 1986). Tässä tutkimuksessa minäpystyvyyden kysymyksen liittyivät varhaiskasvatuksen opettajaopintoihin. Minäpystyvyyttä (mittaritiedot ks. Liite 2) tarkasteltaessa havaittiin, että noin puolet kaikista vastaajista arvioi opiskelujen aikaisen minäpystyvyytensä myönteisesti (taulukko 5). He kokivat pärjänneensä opinnoissaan (59.5 %), pystyneensä ymmärtämään vaikeimmatkin opiskeluihin liittyvät asiat (48.4 %) sekä oppineensa alalla vaadittavat taidot (57.5 %). Suurin osa vastaajista ei ollut myöskään kokenut opinnoissaan riittämättömyyden tunteita (62 %). Enintään noin joka kymmenes arvioi minäpystyvyytensä mainituissa väittämässä kielteisesti.

Yli 5 vuotta ennen opintoja varhaiskasvatusalalla työskennelleet arvioivat opintojen aikaisen minäpystyvyytensä osin myönteisemmin kuin muut vastaajat

(taulukko 5). He vastasivat odotettua tyypillisemmin uskoneensa omaan pärjäämiseensä ja olleensa varma, että pystyvät oppimaan alalla vaadittavat taidot. Vaadittavien taitojen oppimista koskevassa väittämässä lisäksi niiden osuus, joiden vastausten voi tulkita heijastavan ainakin jonkinlaisia epävarmuuden kokemuksia, oli odotusarvoja pienempi. Ryhmän vastaajat olivat myös odotettua harvemmin eri mieltä väittämästä *Luotin siihen, että pystyn ymmärtämään vaikeimmatkin opiskeluihini liittyvät asiat*. Sen sijaan ne vastaajat, joilla ei ollut aiempaa työkokemusta varhaiskasvatuksesta, vastasivat muita ryhmiä suhteessa harvemmin olleensa varmoja siitä, että pystyvät oppimaan varhaiskasvatusalalla tarvittavat taidot.

Taulukko 5 Varhaiskasvatuksen opettajaopiskelijoiden koulutuksen aikainen minäpystyvyys (n = 595)

	Kaikki (n = 595)			Ei aikaisempaa työkokemusta varhaiskasvatus- alalta (n = 265)			Aikaisempaa työkokemusta varhaiskasvatus- alalta enintään 5 vuotta (n = 251)			Aikaisempaa työkokemusta varhaiskasvatus- alalta yli 5 vuotta (n = 79)		
	Eri mieltä ^a	Jokseenkin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä ^a	Jokseenkin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä ^a	Jokseenkin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä ^a	Jokseenkin samaa mieltä	Samaa mieltä
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Uskoin pärjääväni opinnoissani	7.1	33.4	59.5	7.9	33.2	58.9	7.2	35.9	57.0	3.8	26.6	69.6
Luotin siihen, että pystyn ymmärtämään vaikeimmatkin opiskeluihini liittyvät asiat	10.1	41.5	48.4	12.1	41.9	46.0	10.0	40.6	49.4	3.8	43.0	53.2
Olin varma, että pystyn oppimaan alallani vaadittavat taidot	9.7	32.8	57.5	12.1	35.8	52.1	10.4	33.9	55.8	-	19.0	81.0
Minulla oli usein riittämättömyyden tunteita opinnoissani	62.0	25.2	12.8	62.6	24.9	12.5	59.0	26.3	14.7	69.6	22.8	7.6

Huom. Vihreällä (+) /oranssilla (-) korostettujen solujen havaittu frekvenssi poikkeaa odotetusta frekvenssistä tilastollisesti merkitsevästi. Sovitettu standardoitu jäännös on tällöin +/-2. Prosenttiluvut on pyöristetty yhden desimaalin tarkkuudella.

^a Yhdistetty vastausvaihtoehdot ”eri mieltä” ja ”jokseenkin eri mieltä”

4.2.3 Tuki ja palaute

Opintojen aikaista tukea ja palautetta (mittaritiedot ks. Liite 2) kyselyn vastaajat arvioivat paljolti kriittisesti. Kaikista vastaajista 63 % vastasi, että opinnoista saatu palaute oli ollut riittämätöntä, kun taas 9.4 % kaikista vastaajista katsoi saaneensa riittävästi palautetta (taulukko 6). Lisäksi yli puolet vastaajista arvioi, ettei saatu palaute

ollut auttanut ymmärtämään epäselviksi jääneitä asioita (52.9 %) tai kehittämään opiskelutapoja (52.8 %). Vain noin joka kymmenes vastaaja koki, että palaute oli auttanut ymmärtämään epäselviksi jääneitä asioita (9.9 %) ja kehittämään opiskelutapoja (10.4 %). Lisäksi vajaa neljäsosa kaikista vastaajista arvioi saaneensa riittävästi ohjausta opintojen suunnitteluun (23 %), kun taas reilu kolmasosa katsoi, ettei ohjausta ollut riittävästi (37.3 %). Reilu kolmasosa kaikista vastaajista (37.6 %) arvioi, että ongelmatilanteissa löysi tarvittaessa henkilön, jolta voi pyytää neuvoa. Sen sijaan vajaa viidennes (17,5 %) oli eri mieltä tällaisen henkilön löytämisestä.

Tarkasteltaessa opintojen aikaista tukea ja palautetta huomioiden vastaajien opintoja edeltänyt työkokemus varhaiskasvatusalalta, havaittiin, että aiempaa työkokemusta varhaiskasvatusalalta omaavien vastaajien ryhmät erosivat tilastollisesti merkitsevästi joiltain osin työkokemusta omaamattomien ryhmästä (taulukko 6). Ensinnäkin yli viisivuotta työkokemusta omaaville oli osin tyypillistä, etteivät he olleet arvioissaan samassa määrin kriittisiä kuin muut vastaajaryhmät. Heidän ryhmässään oli odotettua pienempi osuus niitä, jotka eivät katsoneet opintojaksojen oppimistehtävistä saadun palautteen auttaneen selvittämään hankalasti ymmärrettäviä asioita. Sama koski niiden vastaajien osuutta, jotka olivat kriittisiä palautteen määrän osalta, ja sen osalta, miten palaute auttoi kehittämään omia opiskelutapoja. Lisäksi yli 5 vuotta työkokemusta omaavista odotettua useampi arvioi, että opintojaksojen oppimistehtävistä saatu palaute oli auttanut selvittämään hankalasti ymmärrettäviä asioita.

Sen sijaan enintään 5 vuotta työkokemusta omaavien ryhmässä palaute oli osin kriittisempää kuin muissa ryhmissä (taulukko 6). Tässä ryhmässä oli odotettua tyypillisempää, että vastaajat eivät katsoneet saadun palautteen määrää riittäväksi eivätkä arvioineet sen auttaneen kehittämään omia opiskelutapoja.

Taulukko 6 Varhaiskasvatuksen opettajaopiskelijoiden kokemukset koulutuksen aikaisesta tuesta ja palautteesta (n = 595)

	Kaikki (n = 595)			Ei aikaisempaa työkokemusta varhaiskasvatus- alalta (n = 265)			Aikaisempaa työkokemusta varhaiskasvatus- alalta enintään 5 vuotta (n = 251)			Aikaisempaa työkokemusta varhaiskasvatus- alalta yli 5 vuotta (n = 79)		
	Eri mieltä ^a	Jokseenkin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä ^a	Jokseenkin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä ^a	Jokseenkin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä ^a	Jokseenkin samaa mieltä	Samaa mieltä
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Opintojaksojen oppimistehtävistä saamani palaute auttoi minua selvittämään asioita, joita en ollut täysin ymmärtänyt	52.9	37.1	9.9	53.2	37.7	9.1	57.0	34.3	8.8	39.2	44.3	16.5
Saamani palaute auttoi minua kehittämään opiskelutapojani	52.8	36.8	10.4	51.7	38.5	9.8	59.4	31.1	9.6	35.4	49.4	15.2
Sain riittävästi palautetta oppimisestani	63.0	27.6	9.4	62.3	29.1	8.7	68.1	23.5	8.4	49.4	35.4	15.2
Tarjolla oli riittävästi ohjausta opintojen suunnitteluun	37.3	39.7	23.0	39.2	40.0	20.8	37.8	37.5	24.7	29.1	45.6	25.3
Ongelmatilanteissa löysin tarvittaessa henkilön, jolta voin pyytää neuvoa	17.5	44.9	37.6	18.9	44.9	36.2	17.5	43.4	39.0	12.7	49.4	38.0

Huom. Vihreällä (+) /oranssilla (-) korostettujen solujen havaittu frekvenssi poikkeaa odotetusta frekvenssistä tilastollisesti merkitsevästi. Sovitettu standardoitu jäännös on tällöin +/-2. Prosenttiluvut on pyöristetty yhden desimaalin tarkkuudella.

^a Yhdistetty vastausvaihtoehdot ”eri mieltä” ja ”jokseenkin eri mieltä”

4.2.4 Opiskelumotivaatio

Opiskelumotivaation (mittaritiedot ks. Liite 2) tarkastelut osoittivat, että kaikista vastaajista 44 % arvioi nähneensä paljon vaivaa varhaiskasvatuksen opettajaopintojen eteen (taulukko 7). Lisäksi lähes 40 % vastaajista arvioi käyttäneensä opiskeluun varaamansa ajan mahdollisimman hyvin ja yhdistelleensä opintojaksoilla oppimiaan asioita kokonaisuuksiksi. Sitä vastoin 21 %:lla vastaajista oli vaikeuksia saada hallintaan opiskeltavia asioita. Vastaajista 43.2 % oli päinvastaista mieltä.

Opiskelumotivaation arvioinneissa havaittiin tilastollisesti merkitseviä eroja, kun niitä tarkasteltiin suhteessa vastaajien opintoja edeltäneen varhaiskasvatusalan työkokemukseen (taulukko 7). Yli 5 vuotta varhaiskasvatusalalla työskennelleet erottuivat tarkastelussa ryhmänä, joka arvioi motivaationsa myönteisemmin kuin kaksi muuta ryhmää. Ryhmän vastaajat raportoivat muita ryhmiä tyypillisemmin, että

he olivat nähneet paljon vaivaa opintojeni eteen, käyttäneet opiskeluun varaamansa ajan mahdollisimman hyvin ja yrittäneet yhdistellä eri opintojaksoilla opittuja asioita kokonaisuuksiksi. Väittämän *Minulla oli vaikeuksia saada hallintaan opiskeltavia asioita* kohdalla ryhmän vastaajien arviot kuitenkin jakoutuivat. Samalla kun ryhmän vastaajista odotettua harvempi oli kokenut vaikeuksia saada hallintaan opiskeltavia asioita, odotettua suurempi osuus raportoi vaikeuksia kyseisessä seikassa.

Ne vastaajat, joilla ei ollut aiempaa varhaiskasvatuksen työkokemusta ennen opintojen aloittamista, erottuivat osin myös opiskelumotivaation arvioissaan muista ryhmistä (taulukko 7). Tässä ryhmässä oli muita vastaajia tyypillisempää, etteivät vastaajat katsooneet käyttäneensä opiskeluihin varaamansa aikaa hyvin. Heille oli myös tyypillisempää arvioida, etteivät he yrittäneet yhdistellä eri opintojaksoilla opittuja asioita kokonaisuuksiksi.

Enintään 5 vuotta varhaiskasvatuksessa työskennelleet muodostivat vertailussa eräänlaisen väliryhmän. Heistä odotettua harvempi vastasi, että oli nähnyt paljon vaivaa opintojen eteen (taulukko 7). Toisaalta he olivat odotettua harvemmin kokeneet vaikeuksia saada hallintaan opiskeltavia asioita. Vastauksissa voi ehkä ajatella olevan kyse saman ilmiön eri puolista. Kun opintojen eteen ei nähdä paljon vaivaa, eikä silti ole vaikea saada asioita hallintaan, opinnot koetaan helpommaksi kuin päinvastaisessa tilanteessa. Tästä näkökulmasta katsottuna tulosten voi ajatella viittaavan myös siihen, että yli 5 vuotta varhaiskasvatuksessa työskennelleille opettajaopinnot olivat tyypillisesti haasteellisia, kun taas enintään 5 vuotta työskennelleille ne olivat tyypillisesti helpommat.

Taulukko 7 Varhaiskasvatuksen opettajaopiskelijoiden koulutuksen aikainen motivaatio (n = 595)

	Kaikki (n = 595)			Ei aikaisempaa työkokemusta varhaiskasvatusalalta (n = 265)			Aikaisempaa työkokemusta varhaiskasvatusalalta enintään 5 vuotta (n = 251)			Aikaisempaa työkokemusta varhaiskasvatusalalta yli 5 vuotta (n = 79)		
	Eri mieltä ^a	Jokseenkin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä ^a	Jokseenkin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä ^a	Jokseenkin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä ^a	Jokseenkin samaa mieltä	Samaa mieltä
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Näin paljon vaivaa opintojeni eteen	15.1	40.8	44.0	18.1	40.4	41.5	15.9	45.4	38.6	2.5	27.8	69.6
Käytin opiskeluun varaamani ajan mahdollisimman hyvin	19.5	41.8	38.7	23.4	45.7	30.9	20.3	43.4	36.3	3.8	24.1	72.2
Minulla oli vaikeuksia saada hallintaan opiskeltavia asioita	43.2	35.8	21.0	44.2	35.8	20.0	37.8	37.5	24.7	57.0	30.4	12.7
Yritin yhdistellä eri opintojaksoilla oppimiani asioita kokonaisuuksiksi	11.9	48.7	39.3	15.1	50.9	34.0	11.6	52.2	36.3	2.5	30.4	67.1

Huom. Vihreällä (+) /oranssilla (-) korostettujen solujen havaittu frekvenssi poikkeaa odotetusta frekvenssistä tilastollisesti merkitsevästi. Sovitettu standardoitu jäännös on tällöin +/-2. Prosenttiluvut on pyöristetty yhden desimaalin tarkkuudella.

^a Yhdistetty vastausvaihtoehdot "eri mieltä" ja "jokseenkin eri mieltä"

4.3 Koulutuksen tuottama pedagoginen asiantuntijuus

Pyysimme kyselyyn vastanneita arvioimaan varhaiskasvatuksen opettajankoulutuksen tuottamia valmiuksia (mittaritiedot ks. Liite 2). Kaikkineen vastaajat arvioivat koulutuksen tuottamia pedagogisia valmiuksia varsin myönteisesti (taulukko 8). Vertaattaessa arvioita opintoja edeltäneen varhaiskasvatusalan työkokemuksen suhteen, havaittiin, että yli 5 vuotta työkokemusta omaavien arvioissa myönteisten arvioiden osuus oli lähes kautta linjan odotettua suurempi. Lukuun ottamatta toimintatuokioiden suunnittelua koskevaa väittämää ryhmän vastaukset painottuivat odotettua tyypillisemmin *samaa mieltä* -vaihtoehdolle. Lisäksi useissa osioissa eri mieltä olevien osuus oli odotettua pienempi.

Sen sijaan niiden vastaajien ryhmässä, joilla ei ollut ennen opintoja varhaiskasvatusalan työkokemusta, oli odotettua vähemmän niitä, jotka katsoivat osaavansa jäsentää toimintatuokioiden lapsille selkeästi, ottaa opetuksessa huomioon lasten kehitys- ja sosialisatioprosessit, sovitella lasten konflikteja ja tarjota ratkaisuja sekä arvioida opettajayhteistyön tuloksia ja seurauksia (taulukko 8). Lasten

toimintatuokioiden jäsentämisen osaamista koskevassa väittämässä oli myös tässä ryhmässä odotettua enemmän niitä, jotka olivat väittämän kanssa eri mieltä.

Havainnot viittaavat siihen, että yli 5 vuoden varhaiskasvatusalan työkokemus ennen opintoja tukee varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen tuottamaa kokemusta pedagogisesta asiantuntijuudesta. Kun opintoja edeltänyttä työkokemusta alalta ei ole, asiantuntijuuden kokemus ei ole välttämättä yhtä lailla vahva.

Taulukko 8 Varhaiskasvatuksen opettajaopiskelijoiden kokemukset koulutuksen tuottamasta riittävästä valmiudesta toimia varhaiskasvatuksen opettajana (n = 595)

	Kaikki (n = 595)			Ei aikaisempaa työkokemusta varhaiskasvatus- alalta (n = 265)			Aikaisempaa työkokemusta varhaiskasvatus- alalta enintään 5 vuotta (n = 251)			Aikaisempaa työkokemusta varhaiskasvatus- alalta yli 5 vuotta (n = 79)		
	Eri mieltä ^a	Jokseenkin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä ^a	Jokseenkin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä ^a	Jokseenkin samaa mieltä	Samaa mieltä	Eri mieltä ^a	Jokseenkin samaa mieltä	Samaa mieltä
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Osaan suunnitella toimintatuokioita	4.5	1.2	94.3	5.3	1.5	93.2	4.8	1.2	94.0	1.3	-	98.7
Osaan jäsentää toimintatuokiot lapsille selkeästi	6.9	2.5	90.6	9.4	3.0	87.5	6.0	2.4	91.6	1.3	1.3	97.5
Osaan organisoida lapsiryhmän päivittäistä toimintaa yhteistyössä työtiimin kanssa	10.1	3.2	86.7	11.3	4.5	84.2	11.2	2.0	86.9	2.5	2.5	94.9
Osaan reagoida asianmukaisesti lasten rikkoessa sääntöjä	12.1	5.7	82.2	13.2	6.4	80.4	12.4	5.2	82.5	7.6	5.1	87.3
Osaan ottaa huomioon lasten kehitys- ja sosialisatioprosessit opetuksessa	8.6	3.5	87.8	10.6	4.5	84.9	8.8	3.2	88.0	1.3	1.3	97.5
Osaan sovittaa lasten konflikteja ja tarjota ratkaisuja	13.1	4.4	82.5	14.0	7.2	78.9	14.3	2.4	83.3	6.3	1.3	92.4
Osaan tunnistaa oppimisen haasteet ja tukea niissä yksilöllisesti	15.1	6.7	78.2	16.6	8.3	75.1	17.1	6.0	76.9	3.8	3.8	92.4
Osaan arvioida opettajayhteistyön tuloksia ja seurauksia	15.6	13.6	70.8	17.4	16.2	66.4	18.3	12.7	68.9	1.3	7.6	91.1

Huom. Vihreällä (+) /oranssilla (-) korostettujen solujen havaittu frekvenssi poikkeaa odotetusta frekvenssistä tilastollisesti merkitsevästi. Sovitettu standardoitu jäännös on tällöin +/-2. Prosenttiluvut on pyöristetty yhden desimaalin tarkkuudella.

^a Yhdistetty vastausvaihtoehdot "täysin eri mieltä", "eri mieltä" ja "jonkin verran eri mieltä"

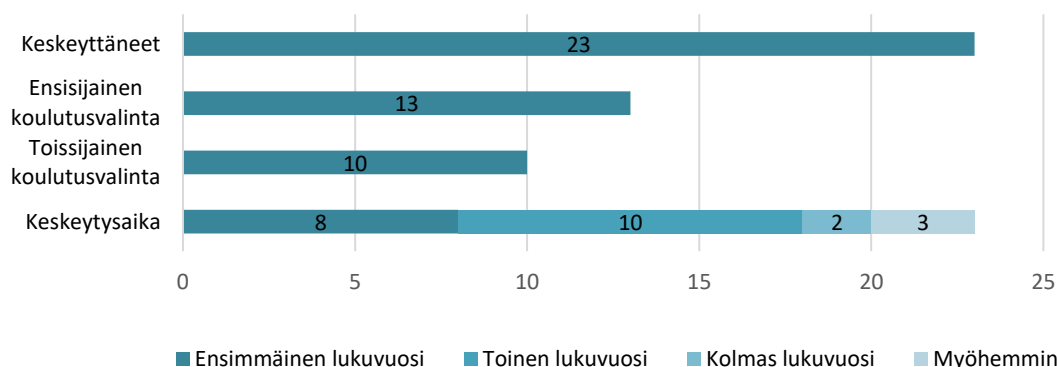
^b Yhdistetty vastausvaihtoehdot "täysin samaa mieltä", "samaa mieltä" ja "jonkin verran samaa mieltä"

4.4 Opintojen keskeyttäminen tai alan vaihtaminen

Kyselyyn vastanneilta tiedusteltiin, ovatko he suorittaneet varhaiskasvatuksen opettajaopinnot ja kasvatustieteen kandidaatintutkinnon loppuun, ovatko varhaiskasvatuksen opettajaopinnot vielä kesken vai ovatko he keskeyttäneet opinnot. Opintojen keskeyttämisellä tarkoitettiin tässä yhteydessä opiskelupaikasta luopumista.

4.4.1 Opinnot keskeyttäneet

Vastaajista 23 (3.9 %) ilmoitti keskeyttäneensä varhaiskasvatuksen opettajaopinnot (kuvio 1). Keskeyttäneistä 13 vastaajaa ilmoitti koulutusvalinnan varhaiskasvatuksen opettajaopintoihin olleen ensisijainen ja 10 vastaajaa toissijainen³. Keskeyttäneistä 8 vastaajaa keskeytti opinnot ensimmäisen lukuvuoden aikana, 10 vastaajaa toisen lukuvuoden aikana, 2 vastaajaa kolmannen lukuvuoden aikana ja 3 vastaajaa ilmoitti keskeyttäneensä opinnot myöhemmin.

Kuvio 1 Varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen keskeyttäneet, koulutusvalinnan ensisijaisuus/toissijaisuus ja opintojen keskeytysajankohta (lkm; n = 23)

Varhaiskasvatuksen opettajaopintojen keskeytyssyyt kartoitettiin monivalintakysymyksellä, jossa vastaaja sai valita useamman vaihtoehdon ja kirjata lisäksi vastauksen

³ Kyselylomakkeessa toissijainen valinta tarkennettiin seuraavasti: ”Jos varhaiskasvatuksen opettajaopinnot eivät olleet ensimmäisenä hakutoiveenasi, oli koulutusvalinta tällöin toissijainen.” Toissijainen valinta ei siis tässä viittaa ainoastaan yliopistoon hakeuduttaessa toiselle sijalle merkittävään hakukohteeseen.

myös avoimeen vaihtoehtoon (muu syy). Usea vastaaja ilmoitti keskeyttäneensä opinnot toisen alan opiskelupaikan vuoksi tai siksi, ettei katsonut soveltuvansa varhaiskasvatusalalle. Usea myös vastasi, ettei varhaiskasvatusala vastannut odotuksia (kuvio 2). Muutama vastaajista ilmoitti keskeyttäneensä taloudellisten tai terveydellisten syiden takia. Keskeytyssyyksi ilmoitettiin myös riittämättömät uralla etenemismahdollisuudet, varhaiskasvatusalan työn vaatimusten muutokset, opettajan työn arvostuksen puute, pärjäämättömyys opinnoissa, toisen alan työpaikka tai elämäntilanne. Avoimessa vastausvaihtoehdossa keskeytyssyyksi esitettiin muun muassa haluttomuus päiväkotityöhön.

Kuvio 2 Varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen keskeyttämiseen liittyvät keskeytys-syyt (lkm; $n = 23$)

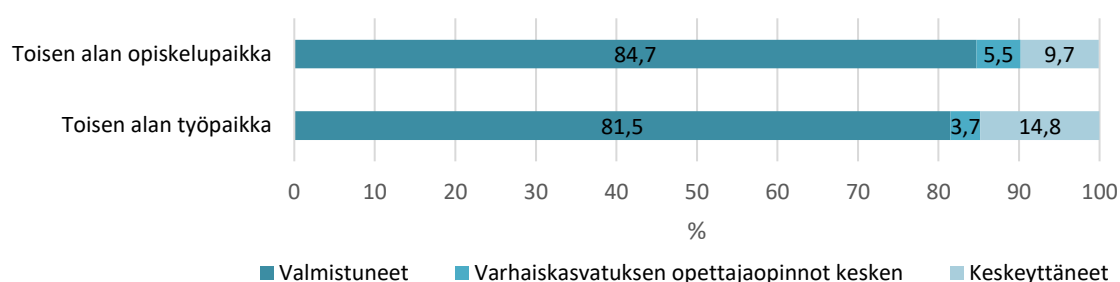
4.4.2 Alaa vaihtaneet

Toisen alan tutkinnon suorittavia oli vastaajista 13.6 % ($n = 81$)⁴. Heistä suurin osa (81.5 %) oli suorittanut varhaiskasvatuksen opettajaopinnot loppuun ja valmistunut kasvatustieteen kandidaatiksi, kun taas osa (14.8 %) oli keskeyttänyt

⁴ Toisen alan tutkinnon suorittavista ja toisella alalla työssä olevista 6 vastaajalla on päällekkäisyys, jota ei ole huomioitu luvuissa.

varhaiskasvatuksen opettajaopinnot (kuvio 3). Pienellä osalla (3.7 %) varhaiskasvatuksen opettajaopinnot olivat vielä kesken.

Toisella alalla työssä olevia oli kaikista vastaajista 12.1 % ($n = 72$)⁴. Heistä myös suurin osa (84.7 %) oli suorittanut varhaiskasvatuksen opettajaopinnot loppuun ja valmistunut kasvatustieteen kandidaatiksi (kuvio 3). Osalla (5.5 %) varhaiskasvatuksen opettajaopinnot olivat vielä kesken ja osa (9.7 %) oli keskeyttänyt varhaiskasvatuksen opettajaopinnot. Toisen alan opiskelupaikan ja toisen alan työn vastaajat olivat siirtyneet muun muassa sosiaaalialalle, hoitotyöhön, aineenopettajaksi, luokanopettajaksi, kaupan alalle ja ohjausalalle.

Kuvio 3 Toisen alan opiskelupaikan (%; $n = 81$) tai toisen alan työn (%; $n = 72$) omaavien vastaajien suhteellinen osuus varhaiskasvatuksen opettajaksi valmistuneista, opettajaopintoja suorittavista ja opettajaopinnot keskeyttäneistä

4.5 Varhaiskasvatusalaan sitoutuminen

4.5.1 Ammatillinen sitoutuminen

Ammatillista sitoutumista varhaiskasvatusalaan (mittaritiedot ks. Liite 2) tarkastelimme ainoastaan niiden vastaajien osalta, jotka toimivat varhaiskasvatuksen opettajan tehtävässä kyselyn ajankohtana ($n = 337$). Ammatillista sitoutumista arvioitiin pääasiassa myönteisesti (taulukko 9). Vastaajista 81.5 % vastasi opettamisen olevan tärkeää omalle minäkuvalleen ja 95.2 % vastaajista ilmoitti olevansa innostunut opettamisesta. Suurin osa vastaajista (75.6 %) ei katunut varhaiskasvatuksen opettajaksi ryhtymistä, joskin päinvastaista mieltä oli lähes joka viides vastaaja (19.6 %). Valtaosa (83.3 %) piti varhaiskasvatuksen opettajana olemisesta, ja identifioitui opettajan ammattiin (84.5 %).

Yli puolet kaikista vastaajista oli myös sitä mieltä (taulukko 9), että ammatin vaihtaminen olisi kyselyn ajankohtana vaikeaa (60.1 %) ja vaatisi huomattavia henkilökohtaisia uhrauksia (56.8 %). Lisäksi noin puolet (52.1 %) arvioi panostaneensa

opettajan ammattiin niin paljon, ettei ammattiin liittyvää muutosta ollut vastausajan kohtana mahdollista harkita. Liki puolet (48.5 %) koki vastuuta jatkaa varhaiskasvatuksen opettajan ammatissa, kun taas yli puolet (58.9 %) ei kokenut velvollisuudekseen jatkaa ammatissa.

Taulukko 9 Varhaiskasvatuksen opettajien ammatillinen sitoutuminen varhaiskasvatusalaan (n = 336)

	Eri mieltä ^a	Ei samaa eikä eri mieltä	Samaa mieltä ^b
	%	%	%
Opettaminen on tärkeää minäkuvalleni	8.3	10.1	81.5
Kadun ryhtymistä varhaiskasvatuksen opettajaksi	75.6	4.8	19.6
En pidä varhaiskasvatuksen opettajana olemisesta	83.3	3.9	12.8
En identifioidu varhaiskasvatuksen opettajan ammattiin	84.5	6.8	8.6
Olen innostunut opettamisesta	2.4	2.4	95.2
Olen panostanut liikaa varhaiskasvatuksen opettajan ammattiin harkitakseni muutosta nyt	52.1	17.9	30.1
Ammatin vaihtaminen nyt olisi vaikeaa minulle	31.8	8.0	60.1
Ammatin vaihtaminen nyt vaatisi huomattavia henkilökohtaisia uhrauksia	29.8	13.4	56.8
En koe velvollisuudekseni pysyä varhaiskasvatuksen opettajan ammatissa	25.0	16.1	58.9
Koen vastuuta jatkaa varhaiskasvatuksen opettajan ammatissa	36.9	14.6	48.5

Huom. Prosenttiluvut on pyöristetty yhden desimaalin tarkkuudella.

^a Yhdistetty vastausvaihtoehdot "täysin eri mieltä", "eri mieltä" ja "jonkin verran eri mieltä"

^b Yhdistetty vastausvaihtoehdot "täysin samaa mieltä", "samaa mieltä" ja "jonkin verran samaa mieltä"

4.5.2 Työtyytyväisyys

Varhaiskasvatuksen opettajana toimivien työtyytyväisyyden (mittaritiedot ks. Liite 2) arviot olivat jossain määrin vaihtelevia. Noin neljä viidestä opettajasta ilmaisi työskentelevänsä mielellään varhaiskasvatusalalla (80.4 %), ja reilu 80 % arvioi työpaikkansa työilmapiirin miellyttäväksi (taulukko 10). Lisäksi lähes kaikki opettajat katsoivat vaikuttavansa positiivisesti ryhmänsä lapsiin. Myös suhdetta esimieheen

arvioitiin myönteisesti, sillä hieman yli kaksi kolmasosaa opettajista katsoi sen olevan vahva.

Työtyytyväisyyteen liittyviä seikkoja arvioitiin kuitenkin myös kriittisesti (taulukko 10). Yli 84 % opettajista piti työtään stressaavana, ja lähes kaksi kolmasosaa oli kriittinen työmääränsä suhteen. Sopivana työmäärää piti alle kolmannes opettajista. Työstä saatavaa korvausta piti riittävänä opettajista vain noin joka viides varhaiskasvatuksen opettaja. Hieman yli puolet opettajista suhtautui myös kriittisesti lapsiryhmän kokoon, työhönsä saaman valmennuksen, mentoroinnin tai tuen määrään sekä työpaikan tiloihin ja resursseihin.

Taulukko 10 Varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia varhaiskasvatusalan työoloista (n = 337)

	Eri mieltä ^a	Ei samaa eikä eri mieltä	Samaa mieltä ^b
	%	%	%
Työni ei ole kovin stressaavaa	84.3	3.0	12.8
Työskentelen mielelläni varhaiskasvatusalalla	16.3	3.3	80.4
Minusta tuntuu, että minulla on positiivinen vaikutus ryhmäni lapsiin	0.6	1.5	97.9
Työympäristöni ilmapiiri on miellyttävä, minkä vuoksi pyrin tekemään parhaani työssäni	12.2	5.0	82.8
Minulla on vahva suhde esihenkilööni	23.1	9.2	67.7
Vietän aikaa työkavereiden kanssa työn ulkopuolella	51.9	6.2	41.8
Saan työstäni riittävän korvauksen	77.2	2.7	20.2
Työmääräni on sopiva	64.4	5.6	30.0
Lapsiryhmäni koko on sopiva	53.4	4.5	42.1
Ryhmäni lapset käyttäytyvät hyvin	29.1	9.5	61.4
Työpaikallani on riittävät tilat ja resurssit	52.2	3.3	44.5
Minulla on tarpeeksi aikaa pohtia työskentelyäni ja tehdä parannuksia opetustapaani	51.9	3.9	44.2
Saan riittävästi valmennusta, mentorointia tai tukea	51.3	7.1	41.5
Saan varhaiskasvatuksen tukipalveluita riittävästi	30.0	18.4	51.6

Huom. Prosenttiluvut on pyöristetty yhden desimaalin tarkkuudella.

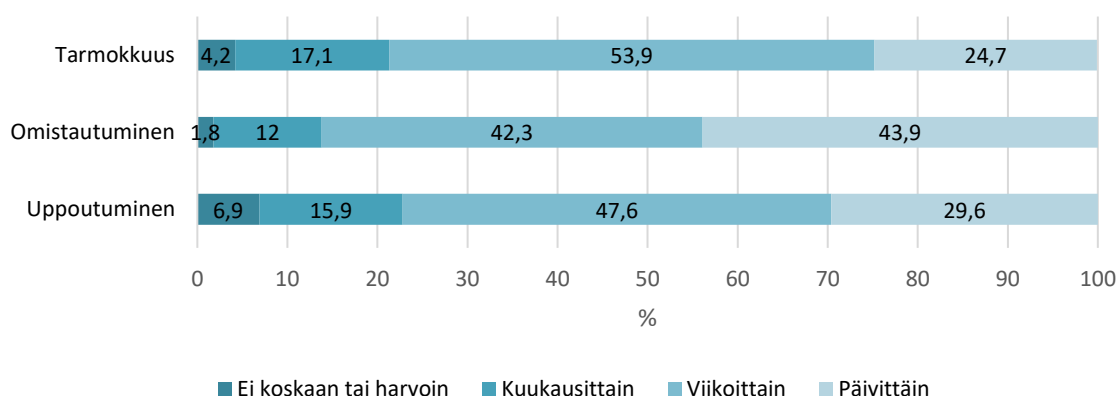
^a Yhdistetty vastausvaihtoehdot ”täysin eri mieltä”, ”eri mieltä” ja ”jonkin verran eri mieltä”

^b Yhdistetty vastausvaihtoehdot ”täysin samaa mieltä”, ”samaa mieltä” ja ”jonkin verran samaa mieltä”

4.5.3 Työn imu

Varhaiskasvatuksen opettajina toimivien ($n = 337$) työn imua kartoitettiin yhdeksästä väittämästä koostuvalla mittarilla (mittaritiedot ks. Liite 2). Kyselyssä on tiedusteltu, kuinka usein vastaajat kokevat väittämien esittämiä asioita, esimerkiksi *Työskennellessäni unohdan ajan kulun* ja *Olen innostunut työstäni*. Mittari muodostaa kolme työn imun kokemusta kuvaavaa ulottuvuutta, tarmokkuuden, omistautumisen ja uppoutumisen ulottuvuudet.

Kuvio 4 kuvaa varhaiskasvatuksen opettajina toimivien työn imua koskevien vastausten jakautumisen erikseen tarmokkuuden, omistautumisen ja uppoutumisen ulottuvuuksille. Vastaajista suurin osa arvioi kokevansa tarmokkuutta päivittäin (24,7 %) tai viikoittain (53,9 %). Noin 4 % vastasi, ettei koe tarmokkuutta koskaan tai kokee sitä harvoin. Suurin osa vastaajista ilmaisi myös kokevansa omistautumista työhönsä päivittäin (43,9 %) ja viikoittain (43,3 %). Valtaosa koki lisäksi uppoutumista työhönsä, joskin vajaa 16 % vastasi näin tapahtuvan kuukausittain ja noin 7 % ei koskaan tai harvoin.

Kuvio 4 Varhaiskasvatuksen opettajien työn imu ulottuvuuksittain (%; $n = 337$)

Tarkasteltaessa varhaiskasvatuksen opettajina toimivien vastauksia erikseen mittarin eri väittämissä havaittiin, että 59,9 % vastaajista koki työnsä merkitykselliseksi ja tarkoituksenmukaiseksi päivittäin (taulukko 11). Muissa väittämissä useimmin käytetty vastausvaihtoehto oli viikoittain. Näin ollen hieman alle tai jonkin verran yli puolet vastaajista oli innostunut työstään, koki työnsä inspiroivan ja energisoivan itseään, tunsivat itsensä vahvaksi ja tarmokkaaksi työssään sekä koki töihin lähdön aamuisin hyväksi viikoittain. Lisäksi hieman alle puolet vastasi viikoittain unohtavansa

ajan kulun ja kaiken muun ympäriltään sekä kokevansa tyydytystä syventyessään työhönsä.

Taulukko 11 Varhaiskasvatuksen opettajien työn imu (n = 337)

	Ei koskaan tai harvoin ^a	Kuukausittain ^b	Viikoittain ^c	Päivittäin
	%	%	%	%
Tunnen olevani täynnä energiaa, kun teen työtäni (T)	3.6	17.8	56.4	22.3
Työni on mielestäni merkityksellistä ja sillä on selvä tarkoitus (O)	0.3	8.8	31.2	59.9
Työskennellessäni unohdan ajan kulun (U)	4.5	11.9	47.5	36.2
Tunnen itseni vahvaksi ja tarmokkaaksi työssäni (T)	2.7	16.6	57.0	23.7
Olen innostunut työstäni (O)	1.8	10.4	48.1	39.8
Kun työskentelen, unohdan kaiken muun ympärilläni (U)	12.8	17.5	46.9	22.8
Työni inspiroi minua (O)	3.3	16.9	47.8	32.0
Aamulla herättyäni minusta tuntuu hyvältä lähteä töihin (T)	6.5	16.9	48.4	28.2
Tunnen tyydytystä, kun olen syventynyt työhöni (U)	3.6	18.4	48.4	29.7

Huom. Prosenttiluvut on pyöristetty yhden desimaalin tarkkuudella.

^a Yhdistetty vastausvaihtoehdot "ei koskaan" ja "muutaman kerran vuodessa"

^b Yhdistetty vastausvaihtoehdot "kerran kuussa" ja "muutaman kerran kuussa"

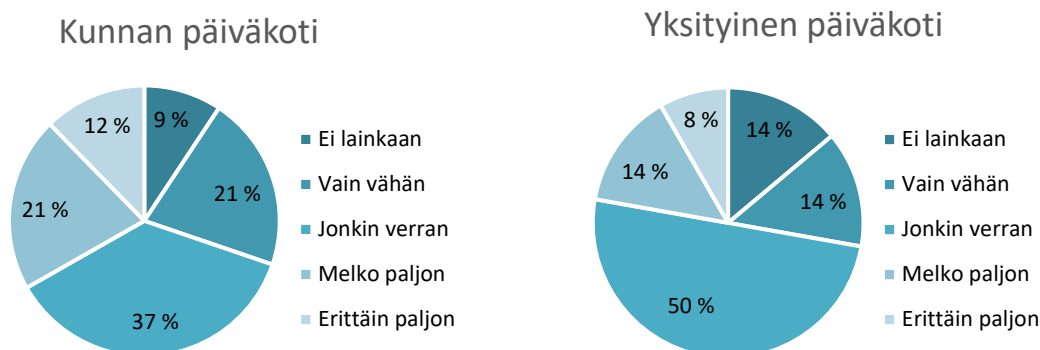
^c Yhdistetty vastausvaihtoehdot "kerran viikossa" ja "muutaman kerran viikossa"

T = Tarmokkuus, U = Omistautuminen, O = Uppoutuminen.

4.5.4 Varhaiskasvatuksen opettajien kokema stressi

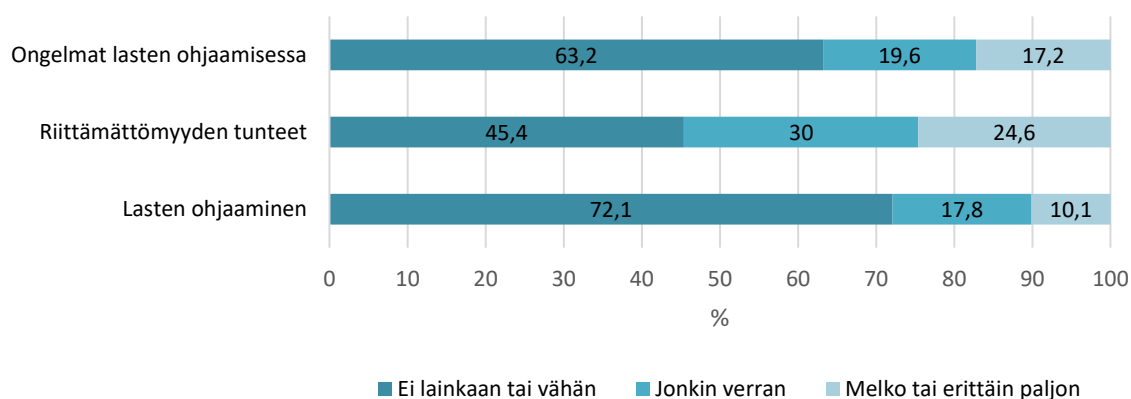
Kyselyssä kartoitettiin myös varhaiskasvatuksen opettajien kokema stressiä (mittaritiedot ks. Liite 2). Stressi määriteltiin seuraavasti: "Stressillä tarkoitetaan tilannetta, jossa ihminen tuntee itsensä levottomaksi, hermostuneeksi, jännittyneeksi tai ahdistuneeksi, tai hänen on vaikea nukkua asioiden vaivatessa mieltä". Varhaiskasvatuksen opettajana toimivia pyydettiin arvioimaan, missä määrin he tunsivat edellä kuvattun määritelmän mukaista stressiä kyselyn vastaamisen ajankohtana. Vastausten jakaumat on kuvattu kuviossa 5 erikseen kunnallisissa ja yksityisissä päiväkodeissa työskentelevien osalta. Molemmissa ryhmissä reilu viidesosa opettajina toimivista koki stressiä vain vähän tai ei lainaan. Erittäin paljon stressiä koki kunnallisissa

päiväkodeissa 12 % ja yksityisissä 8 % vastaajista. Ryhmien vastausten välillä ei kuitenkaan havaittu tilastollisesti merkitseviä eroja:

Kuvio 5 Varhaiskasvatuksen opettajina toimivien kokema stressi kunnallisessa (%; n = 301) – ja yksityisessä (%; n = 36) päiväkodissa

Lisäksi varhaiskasvatuksen opettajina toimivilta (n = 337) tiedusteltiin heitä stressaavista tekijöistä (mittaritiedot ks. Liite 2). Niitä kartoitettiin kolmella väittämällä, joiden osalta vastaajat arvioivat, kuinka hyvin väittämien esittämät ajatukset tai tunteukset kuvaavat heidän omia ajatuksiaan tai tuntemuksiaan. Väittämät olivat: *Minulla on ryhmäni lasten ohjauksessa paljon enemmän ongelmia kuin osasin odottaa, Kun ajattelen sitä, millainen varhaiskasvatuksen opettaja olen, tunnen usein syyllisyyttä ja riittämättömyyttä sekä Lasten ohjaaminen tuntuu minusta joskus ylivoimaiselta tehtävältä.* Suurinta osaa varhaiskasvatuksen opettajina toimivista (kuvio 6) ei stressannut lainkaan tai stressasi vain vähän ongelmat lasten ohjaamisessa (63.2 %) tai lasten ohjaaminen (72.1 %). Kuitenkin vajaata viidennestä (17.2 %) opettajina toimivista stressasivat melko tai erittäin paljon ongelmat lasten ohjaamisessa. Lisäksi riittämättömyyden tunteita koki liki neljäsosa (24.6 %) opettajana toimivista melko tai erittäin paljon. Jonkin verran niitä vastasi kokevansa lähes joka kolmas (30 %) varhaiskasvatuksen opettajana toimivista.

Kuvio 6 Varhaiskasvatuksen opettajien stressitekijät (n = 337)

4.5.5 Varhaiskasvatuksen opettajien työuupumus

Varhaiskasvatuksen opettajien työuupumusta kartoitettiin yhdeksän väittämää käsitteväällä mittarilla (mittaritiedot ks. Liite 2). Vastauksissa kiinnittää huomiota ensinnäkin työmäärää koskevat arviot (taulukko 12). Opettajista 31.8 % koki hukkuvansa työhön. Lisäksi 36.2 % oli osittain samaa mieltä kyseisen väittämän kanssa. Myös unen häiriintyminen työasioiden vuoksi oli kyselyn mukaan melko yleistä. Vastaajista vajaa viidennes (18.1 %) vastasi nukkuvansa usein huonosti työasioiden vuoksi, ja melkein joka kolmas (31.8 %) oli osittain samaa mieltä nukkumista koskevan väittämän kanssa. Sen sijaan reilu kolmannes (34.7 %) oli eri mieltä väitteestä.

Osa vastaajista vaikutti myös alentaneen työhön liittyviä odotuksiaan, sillä noin joka viides oli samaa mieltä (20.2 %) tai osittain samaa mieltä (19.3 %) väittämän *Kun aloitin nykyisen työni, odotin työltäni ja saavutuksiltani enemmän kuin nyt* kanssa (taulukko 12). Tästä huolimatta suurin osa opettajista oli sitä mieltä, että heillä on annettavaa työssään (noin 80 % eri mieltä tai osittain eri mieltä väittämän *Minusta tuntuu, että minulla on yhä vähemmän annettavaa työssäni* kanssa). Samoin suurin osa varhaiskasvatuksen opettajista katsoi, että heidän kiinnostuksensa lapsia, perheitä tai työtovereita kohtaan ei ollut vähenemässä. Noin kaksi kolmasosaa (65.3 %) arvioi myös tulevansa arvostetuksi työssään, kun taas lähes joka neljäs oli ainakin osin päinvastaista mieltä asiasta (24.1 %). Oman työn arvon kyseenalaisti noin joka kymmenes (11.3 %) vastaaja, mutta 62 %:ia vastaajista ei raportoinut tekevänsä näin. Yli puolet vastaajista (57.9 %) ei myöskään ilmaissut tuntevansa haluttomuutta työssään tai ajatellut lopettavansa sen, joskin useampi kuin joka kymmenes (12.5 %) oli väitteen kanssa samaa mieltä ja useampi kuin joka kahdeksas (17.5 %) osittain samaa

mieltä. Työn ja läheisten välistä jännitettä koki ainakin jossain määrin noin joka kolmas, sillä 11.6 % oli samaa mieltä ja 20.2. % osittain samaa mieltä väittämän *Minulla on usein huono omatunto, koska joudun työni vuoksi laiminlyömään läheisiäni* kanssa. Sitä vastoin vastaajista 54 % ei kokenut huonoa omaatuntoa läheisten vuoksi.

Taulukko 12 Varhaiskasvatuksen opettajien työuupumus (n = 337)

	Eri mieltä ^a	Osittain eri mieltä	Osittain samaa mieltä	Samaa mieltä ^a
	%	%	%	%
Tunnen hukkuvani työhön	16.0	16.0	36.2	31.8
Nukun usein huonosti erilaisten työasioiden takia	34.7	15.4	31.8	18.1
Minulla on usein huono omatunto, koska joudun työni vuoksi laiminlyömään läheisiäni	54.0	14.2	20.2	11.6
Tunnen itseni usein haluttomaksi työssä ja ajattelen usein lopettaa työsuhteeni	57.9	12.2	17.5	12.5
Kyselen alituisen, onko työlläni arvoa	62.0	14.2	12.5	11.3
Minusta tuntuu, että minulla on yhä vähemmän annettavaa työssäni	68.2	11.9	11.0	8.9
Kun aloitin nykyisen työni, odotin työltäni ja saavutuksiltani enemmän kuin nyt	48.1	12.5	19.3	20.2
Minusta tuntuu, että olen menettämässä kiinnostukseni lapsia, perheitä tai työtovereitani kohtaan	72.1	8.9	10.4	8.6
Rehellisesti sanoen, tunsin itseni aikaisemmin arvostetummaksi työssäni	65.0	11.0	13.0	11.0

Huom. Prosenttiluvut on pyöristetty yhden desimaalin tarkkuudella.

^a Yhdistetty vastausvaihtoehdot ”täysin eri mieltä” ja ”eri mieltä”

^b Yhdistetty vastausvaihtoehdot ”täysin samaa mieltä” ja ”samaa mieltä”

4.6 Tulevaisuuden suunnitelmat

Kyselyssä tiedusteltiin myös vastaajien sitoutumista varhaiskasvatuksen opettajan ammattiin neljästä väittämästä koostuvalla mittarilla (mittaritiedot ks. Liite 2). Analyysissä tarkasteltiin varhaiskasvatuksen opettajina toimivia ja varhaiskasvatusalalla muissa tehtävissä työskenteleviä (esim. avustajat, varhaiskasvatuksen erityisopettajat) vastaajia, jotka olivat suorittaneet kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon.

Varhaiskasvatuksen opettajina toimivat ja varhaiskasvatusalalla työskentelevät ilmaisivat vahvaa sitoutumista alalle (taulukko 13). Vastaajista 90.3 % arvioi ponnistelewansa varhaiskasvatuksen opettajana. He (94.9 %) arvioivat tekevänsä töitä ollakseen hyviä varhaiskasvatuksen opettajia. Vastaajista myös yli kaksi kolmasosaa oli tyytyväisiä valintaansa olla varhaiskasvatuksen opettaja. Sitä vastoin arviot varhaiskasvatuksen opettajana pysymisestä vaihtelivat, sillä vastaajista reilu 60 % oli varmoja, että he pysyvät varhaiskasvatuksen opettajan ammatissa, kun taas noin 40 % ei ollut asiasta varma.

Taulukko 13 Varhaiskasvatuksen opettajana toimivien ja varhaiskasvatusalalla työskentelevien ($n = 352$) sitoutuminen ammattiin ja varhaiskasvatusalallaan tulevaisuudessa

	En lainkaan tai vähän ^a		Paljon tai täysin ^b	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Ponnistelen varhaiskasvatuksen opettajana	34	9.7	318	90.3
Teen töitä ollakseni hyvä varhaiskasvatuksen opettaja	18	5.1	334	94.9
Olen varma, että pysyn varhaiskasvatuksen opettajan ammatissa	131	37.2	221	62.8
Olen tyytyväinen valintaani olla varhaiskasvatuksen opettaja	85	24.1	267	75.9

Huom. Prosenttiluvut on pyöristetty yhden desimaalin tarkkuudella.

^a Yhdistetty vastausvaihtoehdot "en lainkaan", "erittäin vähän", "vähän" ja "jonkin verran"

^b Yhdistetty vastausvaihtoehdot "melko paljon", "paljon" ja "täysin"

Lisäksi kaikilta kyselyyn osallistuneilta tiedusteltiin avoimella kysymyksellä heidän tulevaisuuden suunnitelmistaan tai haaveistaan koskien työelämää tai opintoja. Kysymykseen vastasi 493 kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon varhaiskasvatuksessa suorittanutta vastaajaa, joista osa toimi varhaiskasvatuksen opettajana ja osa teki muuta, esimerkiksi työskenteli muulla alalla tai opiskeli. Seuraavassa raportoidaan tämän ryhmän vastauksia.

Noin joka kahdeksas kandidaatin tutkinnon suorittaneista totesi joko ainoana vastauksenaan tai yhtenä tulevaisuuden ajatuksenaan, että aikoo jatkaa varhaiskasvatuksen opettajan tehtävissä. Joissakin vastauksissa esitettiin tavoitteeksi kehittää omaa ammattitaitoa opettajana esimerkiksi tietyllä pedagogiikan osa-alueella, osassa lähinnä esitettiin, että senhetkinen tilanne tyydytti vastaajaa, kuten seuraavassa esimerkissä.

Mahdollisesti jossain vaiheessa kouluttaudun varhaiskasvatuksen maisteriksi, jotta voin edetä urallani esimerkiksi yksikön johtajaksi (mikäli se tulevaisuudessa kiinnostaa). Tällä hetkellä olen tyytyväinen työhöni varhaiskasvatuksen opettajana.

Edellä olevan esimerkin vastaaja esittää myös yhdeksi haaveekseen kasvatustieteen maisterin tutkinnon suorittamisen varhaiskasvatuksen alalta. Samanlainen tavoite esitettiin reilussa kolmasosassa avoimia vastauksia. Kokonaisuudessaan hieman yli puolet vastaajista kertoi jo suorittaneensa maisterin tutkinnon tai suorittavansa sitä parhaillaan. Osassa vastauksia mainittiin tavoitteeksi vain maisterin tutkinnon suorittaminen, mutta tavallisimmin vastaukseen oli myös kirjattu, mitä tutkinnolla tavoiteltiin.

Haluaisin suorittaa varhaiskasvatuksen maisterin tutkinnon ja tulevaisuudessa tehdä esihenkilön tehtäviä.

Tyypillisesti varhaiskasvatuksen alalla maisterin tutkinnon suorittamisen myötä tavoitteeksi esitettiin varhaiskasvatussyksikön esimies- ja johtotehtäviin siirtyminen, kuten edellä olevassa esimerkissä, tai aikuiskouluttajan tehtävässä toimiminen. Jotkut vastaajat esittivät myös eräänä mahdollisuutena varhaiskasvatuksen kehittämistehtävät ja tohtorintutkinnon suorittamisen.

Noin joka neljäs kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut vastaaja kuvasi aikomustaan jatkaa varhaiskasvatusalalla, mutta erityisesti erityispedagogiikan puolella. Heillä oli haaveena kouluttautua varhaiskasvatuksen erityisopettajaksi (veo) tai laaja-alaiseksi erityisopettajaksi tai he olivat jo aloittaneet tai suorittaneet kyseiset opinnot.

Haluan kouluttautua erityisopettajaksi. Tähtäimessä on erityispedagogiikan maisteriopinnot. Olen kiinnostunut tekemään erityisopettajan töitä myös päiväkodissa.

Osa erityispedagogiikkaan siirtymistä tavoitteleva mainitsi haluavansa siirtyä työskentelemään peruskouluun, mutta tulevaisuuden haaveena mainittiin usein myös veo:n tehtävät ja konsultatiivinen työ.

Myös alanvaihto tuli tulevaisuuden suunnitelmissa ja haaveissa esille (noin joka neljännessä vastauksessa) yhtäältä suunnitelmana tai toiveena suorittaa toisen alan tutkinto ja työllistyä muulle alalle. Toisaalta jotkut vastaajat kirjoittivat myös jo siirtyneensä suorittamaan toisen alan tutkintoa tai työllistyneensä toiselle alalle. Useampi alanvaihtaja kuvasi varhaiskasvatusalaa itselle tärkeäksi mutta liian kuormittavaksi alaksi, jotta sillä työskentelyä haluttaisiin jatkaa.

Tällä hetkellä pohdin, jatkanko opintoja varhaiskasvatuksen puolella, esim erityisopettajaopintoihin vai vaihdanko kokonaan alaa. Varhaiskasvatuksen opettajaksi en aio jäädä.

Toivon voivani pian hakeutua opiskelemaan jotakin muuta. Alan kriisi ajaa minut pois.

Tavoitteeni on valmistua toisen alan maisteriksi ja työllistyä sille alalle. Varhaiskasvatus on tärkeä ja rakas ala, mutta oman hyvinvointini kannalta en tällä hetkellä voi kuvitella tulevaisuuttani varhaiskasvatusalalla.

Ajatus yrittäjyydestä esiintyi vain harvoin vastaajien tulevaisuudensuunnitelmissa tai haaveissa. Kun yrittäjyys mainittiin, se saatettiin kohdentaa varhaiskasvatusalalle. Varhaiskasvatusalan yrittäjyys voitiin nähdä mahdollisuutena pyrkiä vaikuttamaan varhaiskasvatusalaan ja kehittää sitä. Myös täysin eri alan yrittäjyydestä haaveiltiin.

5 YHTEENVETO

Tässä raportissa esiteltiin varhaiskasvatuksen opettajaopintoihin ja varhaiskasvatusalaan sitoutumista tarkastelleen kyselytutkimuksen tuloksia. Kyselytutkimus oli suunnattu vuosina 2018 ja 2019 suomen- ja ruotsinkielisen yliopistollisen varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen opiskelupaikan vastaanottaneille henkilöille. Kyselyyn vastasi tammi-helmikuun 2024 aikana 595 henkilöä, jolloin vastausprosentiksi muodostui 36.6.

5.1 Motivaatio varhaiskasvatusalalle

- ◆ Varhaiskasvatusalalle motivoineet tekijät olivat yhteydessä varhaiskasvatuksen opettajan ammatissa toimimiseen.
- ◆ Lapsikeskeinen työ oli tyypillisesti motivoinut varhaiskasvatuksen opettajina toimivia hakeutumaan alalle. Muilla vastaajilla varhaiskasvatuksen opettajakoulutus oli tyypillisesti varauravalinta.

Kyselyyn vastanneiden motivaatiota varhaiskasvatusalalle kartoitettiin tarkastelemalla, miten eri seikat olivat motivoineet heidän hakeutumistaan opettajakoulutukseen. Vastaajat arvioivat motivaatiotaan lapsikeskeisen työn, alalle koetun soveltuvuuden, sosiaalisten vaikuttimien, työn vakauden, aikaisempien opetus- ja oppimiskokemusten, varauravalinnan sekä yhteiskunnallisten hyötyarvojen osalta.

Tulokset osoittivat, että varhaiskasvatusalalle motivoivista tekijöistä lapsikeskeisen työn ja varauravalinnan arviot olivat yhteydessä siihen, toimiko vastaaja varhaiskasvatuksen opettajana vai ei. Varhaiskasvatuksen opettajina toimivia oli opintoihin motivoinut opinnot keskeyttäneitä tai muulla alalla toimivia tyypillisemmin työn lapsikeskeisyys. Lisäksi havaittiin, että ne vastaajat, jotka eivät toimineet varhaiskasvatuksen opettajina, raportoivat tyypillisemmin hakeutuneensa varhaiskasvatusalalle varauravalintana. Tulos on samansuuntainen kuin aiemmissa tutkimuksissa, joissa varhaiskasvatusalalle hakeutumisen syitä on tarkasteltu ulkoisten,

sisäisten ja altruististen motivaatiotekijöiden kautta (Watt & Richardson, 2007). Nämä tutkimukset ovat osoittaneet, että erityisesti sisäisillä motivaatiotekijöillä, kuten kiinnostuksella lapsiin ja opettamiseen, on yhteys myös ammatissa pysymiseen ja ammatilliseen sitoutumiseen (Bruinsma & Jansen, 2010).

5.2 Kokemukset varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksesta

- ◆ Yli puolet vastaajista arvioi, että opetusharjoittelut tukivat oppimista.
- ◆ Yli viisi vuotta varhaiskasvatusalalla ennen opintoja työskennelleet arvioivat koulutusta tyypillisesti muita vastaajia myönteisemmin.
- ◆ Vastaajien arviot opintojen aikaisesta minäpystyvyydestä olivat pääosin myönteiset.
- ◆ Opintojen aikaista tukea ja palautetta arvioitiin kriittisesti, sillä yli puolet vastaajista katsoi opinnoista saadun palautteen olleen riittämätöntä. Palautteen ei myöskään arvioitu tukeneen oppimista tai auttaneen kehittämään opiskelutapoja.
- ◆ Vastaajista noin neljä kymmenestä arvioi nähneensä paljon vaivaa opintojensa eteen.

Koulutuksen toteutus. Vastaajien kokemukset varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksen toteutuksesta olivat tässä tutkimuksessa useimmiten varovaisen myönteisiä. Yli puolet kaikista vastaajista arvioi muun muassa, että opetuksen laatu, koulutukselle asetetut tavoitteet ja käytetyt opetusmenetelmät vastasivat jokseenkin heidän odotuksiaan. Myönteisimmin arvioitiin opetusharjoitteluja, sillä yli puolet kaikista vastaajista katsoi niiden tukeneen oppimista.

Tulokset osoittivat, että vastaajien arvioihin koulutuksen toteutuksesta oli yhteydessä se, oliko vastaajalla ennen opintoja aiempaa varhaiskasvatusalan työkokemusta vai ei. Erityisesti tuloksissa erottuivat yli 5 vuotta alalla työskennelleet, joiden vastauksissa myönteiset arviot koulutuksesta olivat usean seikan osalta tyypillisempiä kuin muilla vastaajilla.

Minäpystyvyys. Minäpystyvyys viittaa siihen, miten yksilö uskoo omaan kykyihinsä selviytyä ja suoriutua erilaisista tilanteista (Bandura, 1986). Tässä tutkimuksessa minäpystyvyyttä tarkasteltiin opinnoista suoriutumisen osalta. Suurin osa vastaajista arvioi opintojen aikaisen minäpystyvyytensä myönteisesti tai ainakin jossain määrin myönteisesti. Yli 5 vuotta ennen opintoja varhaiskasvatusalalla työskennelleet arvioivat opintojen aikaisen minäpystyvyytensä osin myönteisemmin kuin muut vastaajat. Reilu neljännes kaikista vastaajista oli kuitenkin kokenut riittämättömyyden tunteita opinnoissaan riippumatta siitä, oliko vastaajalla aikaisempaa

työkokemusta tai ei. Aiemmissä tutkimuksissa on havaittu, että vahvat pystyvyysuskomukset omasta suoriutumisesta (He ym., 2023) motivoivat oppimiseen sekä mahdollistavat menestymisen opinnoissa (Bruinsma & Jansen, 2010).

Tuki ja palaute. Vastaajat arvioivat opintojen aikana saatua tukea ja palautetta melko kriittisesti. Yli puolet katsoi oppimisesta saamansa palautteen olleen riittämättömää. Lisäksi yli puolet vastaajista arvioi, ettei saatu palaute auttanut ymmärtämään epäselviksi jääneitä asioita tai kehittämään opiskelutapoja. Moni piti myös opintojen suunnitteluun saatua ohjausta riittämättömänä.

Tulokset osoittivat myös, että opintoja edeltänyt varhaiskasvatusalan työkokemus oli yhteydessä arvioihin opintojen aikaisesta tuesta ja palautteesta. Yli 5 vuotta varhaiskasvatusalan työkokemusta omaaville oli osin tyypillistä, etteivät he olleet arvioissaan samassa määrin kriittisiä kuin muut vastaajaryhmät, kun taas alle 5 vuotta työkokemusta omaavat arvioivat tukea ja palautetta osin odotettua kriittisemmin. Mykkänen ja kumppanit (2023) ovat tutkimuksessaan havainneet, että aikaisempaa työkokemusta omaavat opiskelijat eivät saa opinnoistaan palautetta yhdenveroisesti muiden opiskelijoiden kanssa.

Motivaatio. Useimmat vastaajista arvioivat opiskelumotivaatiotaan myönteisesti. He olivat joko jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että he olivat nähneet paljon vaivaa opintojen eteen ja käyttäneet opiskeluun varaamansa ajan mahdollisimman hyvin. Useimmat eivät myöskään olleet kokeneet merkittäviä vaikeuksia saada hallintaan opiskeltavia asioita. Päinvastaista mieltä kuitenkin oli 21 % vastaajista.

Tulokset osoittivat, että aikaisemmalla työkokemuksella muulta alalta ja työkokemuksen puuttumisella oli yhteys arvioihin koulutuksen aikaisesta motivaatiosta. Yli 5 vuotta varhaiskasvatusalalla työskennelleet arvioivat motivaationsa tyypillisesti odotettua myönteisemmin. Tätä voisi selittää se, että aikuisopiskelijalle koulutuksella saattaa olla tunnepitoisempi ja henkilökohtaisempi merkitys kuin nuoremmalle opiskelijalle (Nori & Vanttaja, 2018). Toisaalta arvioiden voi ajatella viittaavan myös siihen, että yli 5 vuotta alalle työskennelleet kokivat opettajaopinnot tyypillisesti ehkä haasteellisemmiksi kuin muut vastaajaryhmät.

5.3 Koulutuksen tuottama pedagoginen asiantuntijuus

- ◆ Koulutuksen tuottamia valmiuksia arvioitiin myönteisesti.
- ◆ Aiempaa työkokemusta yli 5 vuotta varhaiskasvatusalalta omaavien vastaajien tyypillisemmin myönteisiä kuin muissa vastaajaryhmissä.

Vastaajat arvioivat koulutuksen tuottamia valmiuksia myönteisesti. Tosin arvioissa oli myös eroja sen mukaan, oliko vastaajalla työkokemusta varhaiskasvatusalalta ennen opintojen aloittamista vai ei. Aiempaa työkokemusta varhaiskasvatusalalta yli 5 vuotta omaavien arviot olivat odotettua tyypillisemmin myönteisiä, kun taas niiden vastaajien ryhmässä, joilla ei ollut aiempaa työkokemusta varhaiskasvatusalalta, myönteisten arvioiden osuus oli osin odotettua vähäisempi. Havainnot viittaavat siihen, että yli 5 vuoden varhaiskasvatusalan työkokemus ennen opintoja tukee koulutuksen tuottamaa kokemusta pedagogisesta asiantuntijuudesta. Sen sijaan, kun opintoja edeltänyttä työkokemusta alalta ei ole, koulutuksen tuottamaa asiantuntijuuden ei välttämättä koeta yhtä lailla vahvaksi. Aiemmissa tutkimuksissa onkin havaittu, että asiantuntijuus kehittyy koulutuksen ja työkokemuksen myötä (Happo ym., 2012).

5.4 Opintojen keskeyttäminen ja alan vaihtaminen

- ◆ Toisen alan opiskelupaikka ja koettu soveltumattomuus alalle olivat useimmin ilmoitetut syyt varhaiskasvatuksen opettajaopintojen keskeyttämiselle.
- ◆ Opinnot keskeytettiin pääasiallisesti ensimmäisen tai toisen lukuvuoden aikana.
- ◆ Alanvaihtajat olivat siirtyneet muun muassa sosiaalialalle, hoitotyöhön, luokanopettajaksi ja kaupan alalle.

Opintojen keskeyttäminen. Kyselyn vastaajista 3.9 % ($n = 23$) ilmoitti keskeyttäneensä varhaiskasvatuksen opettajaopinnot. Opintojen keskeyttämisellä tarkoitettiin tässä yhteydessä opiskelupaikasta luopumista. Suurin osa vastaajista ilmoitti keskeyttäneensä opinnot ensimmäisen tai toisen lukuvuoden aikana. Useat vastaajat ilmoittivat keskeyttäneensä opinnot toisen alan opiskelupaikan vuoksi tai siksi, etteivät he kokeneet soveltuvansa varhaiskasvatusalalle. Lisäksi keskeytyssyyksi ilmoitettiin se, ettei varhaiskasvatusala vastannut odotuksia. Aiemmissa tutkimuksissa onkin havaittu, että tyytymättömyys alavalintaan on yhteydessä opintojen keskeyttämiseen (Bargmann ym., 2022).

Alan vaihtaminen. Toisen alan tutkintoa suorittavia oli vastaajista 13.6 %. Heistä suurin osa oli jo valmistunut kasvatustieteen kandidaatiksi, osa ilmoitti keskeyttäneensä varhaiskasvatuksen opettajaopinnot ja osalla kandidaatintutkinto oli vielä kesken. Toisella alalla työssä olevia taas oli 12.1 % vastaajista. Heistä myös suurin osa oli jo valmistunut kasvatustieteen kandidaatiksi, osa oli keskeyttänyt varhaiskasvatuksen opettajaopinnot ja osalla kasvatustieteen kandidaatintutkinto oli vielä kesken. Toisen alan tutkintoa suorittavat ja toisella alalla työtä tekevät

ilmoittivat siirtyneensä muun muassa sosiaalialalle, hoitotyöhön, aineenopettajaksi, luokanopettajaksi, kaupan alalle ja ohjausalalle. Tässä tutkimuksessa toiselle alalle tai muun alan opintoihin siirtyneiden osuus oli suhteellisen lähellä Australiassa toteutetun pitkittäisseurannan tuloksia (Thorpe ym., 2020). Alaa vaihtamassa olevien tai vaihtaneiden osuus oli kuitenkin tässä tutkimuksessa selvästi pienempi kuin mitä esimerkiksi Heilala ja kollegat (2022) raportoivat alan vaihtamista harkitsevien varhaiskasvatuksen opettajien osuudeksi.

5.5 Varhaiskasvatusalaan sitoutuminen

- ◆ Suurin osa varhaiskasvatuksen opettajista arvioi opettamisen tärkeäksi minäkuvalleen eikä katunut ammatinvalintaansa.
- ◆ Suurin osa varhaiskasvatuksen opettajista arvioi työnsä stressaavaksi, mutta vastasi kuitenkin työskentelevänsä mielellään varhaiskasvatusalalla.
- ◆ Seitsemän kymmenestä arvioi työstä saatavan korvauksen riittämättömäksi.
- ◆ Noin puolet varhaiskasvatuksen opettajista koki työnsä merkitykselliseksi ja tarkoituksenmukaiseksi päivittäin.
- ◆ Yli puolta varhaiskasvatuksen opettajina toimivista lasten ohjaamisen kysymykset eivät stressanneet lainkaan tai stressasivat vain vähän. Hieman alle puolet koki kuitenkin riittämättömyyden tunteita työssään.
- ◆ Suurin osan varhaiskasvatuksen opettajista katsoi, että heillä oli annettavaa työssään ja arvioi työnsä arvokkaaksi. Noin kolmasosa koki kuitenkin työmääränsä liian suureksi.

Varhaiskasvatusalaan sitoutumista arvioitiin tutkimuksessa useasta näkökulmasta niiden vastaajien joukossa, jotka toimivat kyselyn ajankohtana varhaiskasvatuksen opettajan tehtävässä. Sitä kartoitettiin ammatillista sitoutumista, työtyytyväisyyttä ja työn imua sekä stressiä ja työuupumusta tarkastelemalla.

Ammatillinen sitoutuminen. Varhaiskasvatuksen opettajat arvioivat ammatillista sitoutumistaan pääasiassa myönteisesti. Suurin osa varhaiskasvatuksen opettajista koki opettamisen tärkeäksi minäkuvalleen ja vastasi olevansa innostunut opettamisesta. Useimmat eivät myöskään katuneet ryhtymistään varhaiskasvatuksen opettajaksi, joskin noin joka viides opettajana toimivista vastasi katuvansa ammatinvalintaansa. Tämän tutkimuksen tulokset olivat samalinjaisia aiemman suomalaisen tutkimuksen kanssa, jossa havaittiin, että opintojen loppuvaiheessa noin kolmannes varhaiskasvatuksen opettajaopiskelijoista raportoi olevansa epävarma opettajan ammattiin sitoutumisesta, kun taas kaksi kolmasosaa ilmaisi sitoutuneensa ammattiin (Kantonen ym., 2022). Lisäksi on todettu, että varhaiskasvatuksen opettajien sitoutuneisuus alalle heikentyy alalle siirryttäessä (Onnismaa ym., 2013).

Työtyytyväisyys. Noin 80 % varhaiskasvatuksen opettajana toimivista työskenteli mielellään varhaiskasvatusalalla, ja lähes kaikki opettajat arvioivat vaikuttavansa ryhmänsä lapsiin positiivisesti. Työpaikkansa työilmapiiriin koki miellyttäväksi yli 80 % opettajista. Aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet työpaikalla vallitsevan myönteisen ilmapiiriin vahvistavan ammatillista sitoutumista ja vähentävän ammatin-vaihtohalua (Grant ym., 2019).

Opettajan työtä piti stressaavana myös huomattavan iso osa opettajista, yli 80 %. Työstä saatavaa korvausta arvioitiin myös kriittisesti, sillä riittävänä sitä piti vain noin joka viides varhaiskasvatuksen opettaja. Hieman yli puolet opettajista arvioi myös lapsiryhmän kokoa kriittisesti samoin kuin työhön saatua valmennusta, mentorointia ja tukea.

Työn imu. Varhaiskasvatuksen opettajina toimivista suurin osa koki työn imua. He arvioivat kokevansa työssä tarmokkuutta päivittäin tai viikoittain. Suurin osa opettajista ilmaisi myös kokevansa omistautumista työhönsä päivittäin ja viikoittain. Valtaosa koki myös uppoutumista työhönsä, ja piti työtään merkityksellisenä ja tarkoituksenmukaisena vähintään viikoittain. Noin puolelle varhaiskasvatuksen opettajista työ myös antoi energiaa sekä innosti ja inspiroi viikoittain. Henkilökohtaisten voimavarojen on tutkimusten mukaan havaittu olevan yhteydessä alalle jäämiseen (Grant ym., 2019).

Varhaiskasvatuksen opettajien kokema stressi. Kunnallisissa ja yksityisissä päiväkodeissa työskentelevistä varhaiskasvatuksen opettajista reilu viidesosa koki stressiä vain vähän tai ei lainkaan. Stressiä koki erittäin paljon noin joka kymmenes varhaiskasvatuksen opettaja. Opettajien stressin kokemus ei ollut tilastollisesti merkittävästi yhteydessä siihen, oliko päiväkotikunnallinen vai yksityinen.

Noin kaksi kolmasosaa varhaiskasvatuksen opettajina toimivista ei kokenut stressiä lasten ohjaamiseen liittyen. Sen sijaan riittämättömyyden tunteita koki liki neljäsosa opettajana toimivista melko tai erittäin paljon. Lisäksi jonkin verran niitä vastasi kokevansa lähes joka kolmas varhaiskasvatuksen opettajana toimivista. Riittämättömyyden tunteista voi seurata kielteisten tunteiden kasaantumista, joka taas voi heikentää varhaiskasvatusalalle ja ammattiin sitoutumista (Grant ym., 2019).

Varhaiskasvatuksen opettajien työuupumus. Varhaiskasvatuksen opettajista suurin osa katsoi, että heillä oli annettavaa työssään, arvioi työnsä arvokkaaksi sekä oli edelleen kiinnostunut ryhmän lapsista, perheistä ja työtovereistaan. Noin kaksi kolmasosaa myös arvioi tuntevansa itsensä arvostetuksi työssään. Kuitenkin noin kolmasosa opettajista arvioi työmääränsä liian suureksi, ja noin puolella työasiat vaikuttivat ainakin ajoittain nukkumiseen.

5.6 Tulevaisuuden suunnitelmat

- ◆ Lähes kaksi kolmasosaa varhaiskasvatuksen opettajana toimivista ja varhaiskasvatusalalla muissa tehtävissä työskentelevistä vastasi pysyvänsä varhaiskasvatuksen opettajan ammatissa.
- ◆ Hieman yli puolet varhaiskasvatuksen opettajan tutkinnon suorittaneista oli suorittanut tai suoritti maisterin tutkintoa, kun opettajaopintojen aloittamisesta oli noin 5 vuotta.
- ◆ Useimmiten maisterintutkintoa suoritettiin varhaiskasvatuksen oppiaineessa. Tavoitteeksi mainittiin yleensä siirtyminen esimies-, johto- tai asiantuntijatehtäviin.
- ◆ Noin joka neljäs varhaiskasvatuksen opettajaksi valmistunut suunnitteli pysyvänsä varhaiskasvatusalalla, mutta suuntautui erityispedagogiikan opintoihin ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtävään.
- ◆ Varhaiskasvatuksen opettajatutkinnon jälkeen osa suunnitteli myös toisen alan tutkinnon suorittamista ja työllistymistä toiselle alalle.

Ammattiin sitoutuminen. Varhaiskasvatuksen opettajana toimivat ja varhaiskasvatusalalla työskentelevät arvioivat kyselyn suljetussa kysymyksissä sitoutumisensa ammattiin varsin myönteisesti. Tulokset osoittivat, että valtaosa heistä katsoi ponnistelevansa työssään varhaiskasvatuksen opettajana sekä olevansa varmoja, että pysyvät varhaiskasvatuksen opettajan ammatissa. Iällä ja koulutustaustalla on tutkimusten mukaan yhteys motivoitumisen eroihin (Stryven ym., 2013).

Tulevaisuuden suunnitelmat ja haaveet. Varhaiskasvatuksen kandidaatin tutkinnon varhaiskasvatuksessa suorittaneiden eli varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden omaavien vastaajien avoimen kysymyksen vastauksissa esittämät tulevaisuuden suunnitelmat ja haaveet olivat jossain määrin ristiriidassa ammattiin sitoutumisen suljettuun kysymykseen annettujen vastausten kanssa. Avoimen kysymyksen vastauksissa vain noin joka kahdeksas varhaiskasvatuksen opettajaksi valmistunut vastasi, että aikoo pysyä opettajan tehtävässä. Noin puolet tästä vastaajajoukosta oli myös jo suorittanut tai suoritti maisterin tutkintoa. Useimmiten maisterintutkintoa suoritettiin varhaiskasvatuksen oppiaineessa, jolloin opiskelulla tavoiteltiin tavallisimmin etenemistä esimies-, johto- tai asiantuntijatehtäviin. Toisaalta noin neljäsosa opettajaksi valmistuneista toi esiin myös kiinnostuksensa jatkaa varhaiskasvatusalalla, mutta erityispedagogiikan tehtävissä. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan (veo) tehtäviin suuntautuneet mainitsivat usein pyrkimyksekseen sijoittumisen veon konsultoivaan tehtävään. Alanvaihtohalukkuutta ilmaisi myös noin joka neljäs vastaaja.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Varhaiskasvatuksen opettajaopinnot:

- ◆ Varhaiskasvatuksen opettajaopintoihin hakeudutaan yhtäältä sisäisen kiinnostuksen ohjaamana, toisaalta osalle valituista opinnot ovat toissijainen tai eräänlainen varapolku yliopistoon.
- ◆ Opintoihin ollaan pääosin tyytyväisiä, niitä koskeva kritiikki kohdentuu lähinnä opinnoista saatuun palautteeseen.
- ◆ Valtaosa suorittaa opettajaopinnot loppuun, mutta merkittävä osa erityisesti nuoremmista opettajista hakeutuu nopeasti muun alan opintoihin tai muulle alalle töihin.
- ◆ Noin puolet suuntautuu jatko-opintoihin ja lisäpätevöitymiseen suorittamalla maisteritutkinnon useimmiten varhaiskasvatuksessa, mutta myös muiden kasvatustieteiden maisteriopinnot kiinnostavat monia.
- ◆ Tyypillisesti jatko-opinnoilla tavoitellaan varhaiskasvatuksen johto-, asiantuntija- tai opetustehtäviin siirtymistä. Merkittävällä osalla on myös tavoitteena erityispedagogiikan tai luokanopettajan tehtäviin siirtyminen.
- ◆ Tulokset herättävät yhtäältä kysymyksen, hakeudutaanko varhaiskasvatuksen opettajaopintoihin jo lähtökohtaisesti maisteritutkinnon suorittamisen tavoitteella eikä ensisijaisesti varhaiskasvatuksen opettajapätevyyttä tavoitellen?
- ◆ Onko hakeutumisessa kyse enemmän yleisesti kasvatustieteiden alalle motivoitumisesta kuin erityisesti varhaiskasvatuksen alalle motivoitumisesta?

Työ varhaiskasvatusalalla:

- ◆ Valmistuneet arvioivat valmiutensa lasten kanssa työskentelyyn myönteisesti.
- ◆ Merkittävä osa varhaiskasvatuksen opettajista raportoi kokevansa riittämättömyyden tunteita työssään ja saavansa riittämättömästi valmennusta,

mentorointia ja tukea työssään. Lisäksi moni katsoo lapsiryhmän koon ja työmäärän olevan liian suuri. Nämä seikat voivat vaikuttaa kielteisesti opettajien työtyytyväisyyteen ja lisätä heidän kokemaansa stressiä.

- ◆ Osalla työ myös vaikuttaa kielteisesti hyvinvointiin esimerkiksi heikentämällä unenlaatua.

6.1 Tutkimuksen rajoitukset

Tutkimuksen vastausprosentti oli yhtäältä hyvä, kun verrataan moniin nykyisiin kyselytutkimuksiin (esim. Heilala ym., 2022). Aineiston vahvuutena voidaan pitää myös sitä, että se käsittää kaikkiin yliopistollisiin varhaiskasvatuksen opettajakoulutuksiin hyväksytyjen vastauksia. Toisaalta merkittävä osa kohderyhmästä jätti vastaamatta kyselyyn, eikä käytettävissä olevien tietojen perusteella ole mahdollista eritellä kaotia muuten kuin yliopistojen vastausosuuksien osalta. Kun ajatellaan tutkimuksen aihetta – sitoutumista varhaiskasvatusalaan – eräs mahdollisuus on, että vastaajajoukko on vino erityisesti niiden vastaajien osalta, jotka ovat siirtyneet pois alalta. He eivät ehkä ole katsoneet, että kysely enää koskisi heitä. Toisaalta kun ajatellaan kyselytutkimuksen toteuttamisen ajankohdan ja opintojen aloittamisen ajankohdan välistä aikaa, on myös mahdollista, että kyselyyn jätettiin vastaamatta, koska tutkittavien on voinut olla vaikea muistaa ja arvioida usean vuoden takaisia ajatuksiaan ja kokemuksiaan.

Tutkimuksessa tehdyt analyysit perustuvat kuvaileviin tilastollisiin menetelmiin. Tulosten perusteella ei voida päätellä kausaalisuhteita. Jatkossa varhaiskasvatuksen opettajaopintoihin ja alaan sitoutumista on tärkeää tutkia monipuolisia aineistoja ja menetelmiä hyödyntäen. Tutkimuksissa on myös tärkeää ottaa huomioon urapolkujen rakentuminen ja muutokset alalle siirtymisen jälkeen.

LÄHTEET

- Ahmad, Z., Anantharaman, R. N., & Ismail, H. (2012). Students' Motivation, Perceived Environment and Professional Commitment: An Application of Astin's College Impact Model. *Accounting Education*, 21(2), 187–208.
<https://doi.org/10.1080/09639284.2011.603472>
- Alifrosti, B., Andersson, E., Heikkilä, M., & Iiskala, T. (2022). Kokeilijoita, alanvaihtajia, etsijöitä ja etenijöitä – Urasiirtymät luokanopettajan työstä muille aloille. *Työelämän tutkimus*, 20(2), Article 2. <https://doi.org/10.37455/tt.103030>
- Astin, A. W. (1999). Student involvement: A developmental theory for higher education. *Journal of College Student Development*, 40(5), 518.
- Bandura, A. (1986). *Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bargmann, C., Thiele, L., & Kauffeld, S. (2022). Motivation matters: Predicting students' career decidedness and intention to drop out after the first year in higher education. *Higher Education*, 83(4), 845–861. <https://doi.org/10.1007/s10734-021-00707-6>
- Bruinsma, M., & Jansen, E. P. W. A. (2010). Is the motivation to become a teacher related to pre-service teachers' intentions to remain in the profession? *European Journal of Teacher Education*, 33(2), 185–200.
<https://doi.org/10.1080/02619760903512927>
- Elo, A., Leppänen, A., & Jahkola, A. (2003). Validity of a single-item Measure of Stress Symptoms. *Scandinavian journal of work, environment & health*, 29(6), 444-451. <https://doi.org/10.5271/sjweh.752>
- Entwistle, N., V. McCune, and J. Hounsell. (2003). "Investigating ways of enhancing university teaching-learning environments: Measuring students' approaches to studying and perceptions of teaching." Teoksessa E. De Corte, L. Verschaffel, N. Entwistle, and J. van Merriënboer (toim.) *Unravelling Basic Components and Dimensions of Powerful Learning Environments*, s. 89-107. Oxford: Elsevier Science.
- Gerris, J. M., Vermulst, A., van Boxtel, D., Janssens, J., van Zutphen, R., & Felling, A. (1993). Parenting in Dutch families. Nijmegen: University of Nijmegen Institute of Family Studies.
- Goller, M., Ursin, J., Vähäsantanen, K., Festner, D. & Harteis, C. 2019. Finnish and German student teachers' motivations for choosing teaching as a career. The first application of the FIT-Choice scale in Finland. *Teaching and Teacher Education* 85, 235–248.

- Grant, A. A., Jeon, L., & Buettner, C. K. (2019). Relating early childhood teachers' working conditions and well-being to their turnover intentions. *Educational Psychology, 39*(3), 294–312.
<https://doi.org/10.1080/01443410.2018.1543856>
- Gröschner, A. & Schmitt, C. (2012). Kompetenzentwicklung im Praktikum? Entwicklung eines Instruments zur Erfassung von Kompetenzeinschätzungen und Ergebnisse einer Befragung von Lehramtsstudierenden im betreuten Blockpraktikum - In: *Lehrerbildung auf dem Prüfstand 5* (2012) 2, S. 112-128 - URN: <urn:nbn:de:0111-pedocs-147333>. <https://doi.org/10.25656/01:14733>
- Happo, I., Määttä, K., & Uusiautti, S. (2012). Experts or good educators – or both? The development of early childhood educators' expertise in Finland. *Early Child Development and Care, 182*(3–4), 487–504.
<https://doi.org/10.1080/03004430.2011.646719>
- He, J., Liu, Y., Ran, T., & Zhang, D. (2023). How students' perception of feedback influences self-regulated learning: The mediating role of self-efficacy and goal orientation. *European Journal of Psychology of Education, 38*(4), 1551–1569.
<https://doi.org/10.1007/s10212-022-00654-5>
- Heikkinen, H.L.T., Utriainen, J., Markkanen, I., Pennanen, M.I., Taajamo, M. & Tynjälä, P. (2020). *Opettajankoulutuksen vetovoima. Loppuraportti*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:26. Koulutuksen tutkimuslaitos. Jyväskylän yliopisto.
- Heilala, C., Kalland, M., Lundkvist, M., Forsius, M., Vincze, L., & Santavirta, N. (2022). Work Demands and Work Resources: Testing a Model of Factors Predicting Turnover Intentions in Early Childhood Education. *Early childhood education journal, 50*(3), 399–409. <https://doi.org/10.1007/s10643-021-01166-5>
- Hjelt, H. (2023). *Työnä varhaiskasvatus: Ammattilaisten puhetta suomalaisesta varhaiskasvatuksesta*. [Väitöskirja, Tampereen yliopisto].
- Jeon, L., & Wells, M. B. (2018). An Organizational-Level Analysis of Early Childhood Teachers' Job Attitudes: Workplace Satisfaction Affects Early Head Start and Head Start Teacher Turnover. *Child & youth care forum, 47*(4), 563–581. <https://doi.org/10.1007/s10566-018-9444-3>
- Kantonen, E., Onnismaa, E., Reunamo, J., & Tahkokallio, L. (2020). Sitoutuneet, epävarmat ja poistujat – varhaiskasvatuksen opettajaksi opiskelevien sitoutuneisuus työelämään opintojen loppuvaiheessa. *Journal of Early Childhood Education Research, 9*(2), 264–289.

- Karila, K., Rantala, K., Rusi, M., Davidsson, S., Helakari, P., Holsti, E., Keloneva, R., Kytölaakso, K., Malkamäki, L., Valkonen, S., Frisk, T., Mustonen, K., Sarkkinen, T., Huhtanen, M. (2024). [Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa 2023: Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista](#). Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 7:2024.
- König, J., & Rothland, M. (2012). Motivations for choosing teaching as a career: Effects on general pedagogical knowledge during initial teacher education. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 40(3), 289–315. <https://doi.org/10.1080/1359866X.2012.700045>
- Meyer, J. P., Allen, N. J., & Smith, C. A. (1993). Commitment to Organizations and Occupations: Extension and Test of a Three-Component Conceptualization. *Journal of applied psychology*, 78(4), 538-551. <https://doi.org/10.1037/0021-9010.78.4.538>
- Mykkänen, A., Itäkare, S., Paasovaara-Pösö, S., & Rantavuori, L. (2023). Konkari kaapissa: ideaaliopiskelija työkokemusta omaavien varhaiskasvatuksen opettajaopiskelijoiden diskursseissa. *Journal of Early Childhood Education Research*, 12(2), 98-123. <https://doi.org/10.58955/jecer.v12i2.121376>
- Nori, H., & Vanttaja, M. (2018). Pitkä tie yliopistoon. *Aikuiskasvatus*, 38(4), 276–290. <https://doi.org/10.33336/aik.88373>
- Onnismaa, E.-L., Tahkokallio, L., Lipponen, L. & Reunamo, J. (2013). The Impact of Educational Background on the Early Attrition and Job Commitment Among Kindergarten Teachers. Esitys EECERA-konferenssissa. Tallinna, elokuu 28-31.
- OECD (2020). Building a High-Quality Early Childhood Education and Care Workforce: Further Results from the Starting Strong Survey 2018, TALIS, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/b90bba3d-en>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) (2018). Uusi varhaiskasvatuslaki hyväksytty eduskunnassa. Tiedote 27.6.2018. Saatavilla <https://okm.fi/-/uusi-varhaiskasvatuslaki-hyvaksytty-eduskunnassa>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) (2021a). Korkeakoulujen aloituspaikkoja lisätään noin 2300 vuodelle 2022. Tiedote 20.12.2021. Saatavilla <https://okm.fi/-/korkeakoulujen-aloituspaikkoja-lisataan-vuodelle-2022-noin-2-300-lla>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) (2021b). Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisohjelma 2021–2030. Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisfoorumi. Saatavilla https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162662/OKM_2021_3.pdf

- Opetusalan Ammattijärjestö (OAJ) (2021). Dramaattinen muutos: Jo kuusi kymmenestä harkitsee alanvaihtoa. Uutinen 28.9.2021. Saatavilla <https://www.oaj.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/2021/alanvaihtokysely-09-21/>
- Parpala, A. & Lindblom-Ylänne, S. (2012). Using a research instrument for developing quality at the university. *Quality in Higher Education*, 18 (3), 313–328.
- Pihlaja, P., & Ojala, S. (2023). Erytispedagogiset sisällöt varhaiskasvatuksen opettajaopintojen opetussuunnitelmissa. *Journal of Early Childhood Education Research*, 12(2), 179-200. <https://doi.org/10.58955/jecer.127311>
- Pintrich, P. R. (1991). A manual for the use of the Motivated Strategies for Learning Questionnaire (MSLQ).
- Ranta, S., Kangas, J., Harju-Luukkainen, H., Ukkonen-Mikkola, T., Neitola, M., Kinno, J., . . . Kuusisto, A. (2023). Teachers' Pedagogical Competence in Finnish Early Childhood Education—A Narrative Literature Review. *Education sciences*, 13(8), 791. <https://doi.org/10.3390/educsci13080791>
- Rots, I., & Aelterman, A. (2009). Teacher education graduates' entrance into the teaching profession: Development and test of a model. *European Journal of Psychology of Education*, 24(4), 453–471. <https://doi.org/10.1007/BF03178761>
- Salmela-Aro, K., Kiuru, N., Leskinen, E., & Nurmi, J. E. (2009). School burnout inventory (SBI) reliability and validity. *European Journal of Psychological Assessment*, 25(1), 48-57.
- Salmela-Aro, K., Rantanen, J., Hyvönen, K., Tilleman, K., & Feldt, T. (2011). Bergen Burnout Inventory: reliability and validity among Finnish and Estonian managers. *International Archives of Occupational and Environmental Health*, 84(6), 635–645. <https://doi.org/10.1007/s00420-010-0594-3>
- Schaack, D. D., Donovan, C. V., Adejumo, T., & Ortega, M. (2022). To Stay or to Leave: Factors Shaping Early Childhood Teachers' Turnover and Retention Decisions. *Journal of Research in Childhood Education*, 36(2), 327–345. <https://doi.org/10.1080/02568543.2021.1955779>
- Shaufeli & Bakker, 2004. UWES Utrecht. Work engagement scale. Preliminary manual.
- Sinclair, C. (2008). Initial and changing student teacher motivation and commitment to teaching. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 36(2), 79–104. <https://doi.org/10.1080/13598660801971658>

- Struyven, K., Jacobs, K., & Dochy, F. (2013). Why do they want to teach? The multiple reasons of different groups of students for undertaking teacher education. *European Journal of Psychology of Education*, 28(3), 1007–1022. <https://doi.org/10.1007/s10212-012-0151-4>
- Thorpe, K., Jansen, E., Sullivan, V., Irvine, S., & McDonald, P. (2020). Identifying predictors of retention and professional wellbeing of the early childhood education workforce in a time of change. *Journal of educational change*, 21(4), 623–647. <https://doi.org/10.1007/s10833-020-09382-3>
- Ukkonen-Mikkola, T., Yliniemi, R., & Wallin, O. (2020). Varhaiskasvatuksen työ muuttuu : muuttuuko asiantuntijuus?. *Työelämän tutkimus*, 18(4), 323–339. <https://doi.org/10.37455/tt.89217>
- Varhaiskasvatuslaki (540/2018). <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540> (luettu 24.1.2014).
- Virtanen, P., Metsäpelto, R., Lappalainen, K., Laine, A., Opettajankoulutuslaitos, & Education, D. o. T. (2022). Opiskelijavalintojen yhteys itsearvioituun osaamiseen varhaiskasvatuksen opettajaksi, luokanopettajaksi ja erityisopettajaksi opiskelevilla. Koulutuksen tutkimuslaitos.
- Volmari, S., Alasuutari, M. & Rautamies, E. (2024). Varhaiskasvatuksen opettajaopintoihin hakeutuminen osana opiskelijan elämänkulkua. Artikkelikäsikirjoitus, arvioitavana.
- Watt, H. M. G., & Richardson, P. W. (2007). Motivational Factors Influencing Teaching as a Career Choice: Development and Validation of the FIT-Choice Scale. *The Journal of Experimental Education*, 75(3), 167–202.
- Watt, H. M., & Richardson, P. W. (2008). Motivations, perceptions, and aspirations concerning teaching as a career for different types of beginning teachers. *Learning and instruction*, 18(5), 408–428. <https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2008.06.002>

LIITTEET

Liite 1. Varhaiskasvatuksen opettajien työskentelykunnan asukasluvut (n = 337)

	Kunnan päiväkoti (n = 301)		Yksityinen päiväkoti (n = 36)	
	n	%	n	%
Alle 15 000 asukasta	39	13	3	8.3
15 000–99 999 asukasta	115	38.2	17	47.2
100 000–499 999 asukasta	100	33.2	14	38.9
Yli 500 000 asukasta	47	15.6	2	5.6

Liite 2. Kyselytutkimuksessa käytetyt mittarit viitetietoineen.

	Mittari	Mittarin rakenne	Viitetiedot
Motivaatio (luku 4.1)	FIT-Choice	22 väittämää	Watt & Richardson, 2007
Koulutuksen toteutus (luku 4.2.1)	Yliopistojen rahoitusmalli	3 väittämää	
	ETLQ - Experiences of Teaching and Learning Questionnaire	3 väittämää	Parpala & Lindblom-Ylänne, 2012; alkuperäinen Entwistle ym., 2003
Minäpystyvyys (luku 4.2.2)	Self-efficacy for learning and performance	3 väittämää	Pintrich, 1991
	School Burnout	1 väittäjä	Salmela-Aro ym. 2009
Tuki ja palaute (luku 4.2.3)	ETLQ - Experiences of Teaching and Learning Questionnaire	5 väittämää	Parpala & Lindblom-Ylänne, 2012; alkuperäinen Entwistle ym., 2003
Opiskelumotivaatio (luku 4.2.4)	ETLQ - Experiences of Teaching and Learning Questionnaire	4 väittämää	Parpala & Lindblom-Ylänne, 2012; alkuperäinen Entwistle ym., 2003
Pedagoginen asiantuntijuus (luku 4.3)	Perception of professional competencies	8 väittämää	Gröschner & Schmitt, 2012
Ammatillinen sitoutuminen (luku 4.5.2)	Commitment to occupations	10 väittämää	Mayer, Allen & Smiths, 1993
Työtyytyväisyys (luku 4.5.2)	EJCAS (Early Childhood Job Attitudes Survey)	14 väittämää	Jeon & Wells, 2018
Työn imu (luku 4.5.3)	Work engagement	9 väittämää	Shaufeli & Bakker, 2004
Opettajan stressi (luku 4.5.4)	Varhaiskasvatuksen opettajien kokema stressi	1 väittäjä	Elo ym., 2003
Stressitekijät (luku 4.5.4)	Classroom assessment	3 väittämää	Gerris ym., 1993
Työuupumus (luku 4.5.5)	Bergen burnout inventory BBI-9	9 väittämää	Feldt ym., 2014
Sitoutuminen ammattiin (luku 4.6)	Motivations, perceptions and aspirations	4 väittämää	Watt & Richardson, 2008

Liite 3. Konfirmatorinen faktorianalyysi faktorilatauksineen FIT-Choice-mittarille (motivaatiotekijät).

Väittäjä	Faktori 1	Faktori 2	Faktori 3	Faktori 4	Faktori 5	Faktori 6	Faktori 7
14. Varhaiskasvatuksen opettajana voin vaikuttaa seuraavaan sukupolveen	0.869	-0.012	-0.006	-0.053	0.020	-0.019	-0.038
13. Varhaiskasvatuksen opettajien työ on yhteiskunnallisesti merkittävää	0.752	-0.073	0.017	0.102	0.025	-0.090	0.022
9. Varhaiskasvatuksen opettajana voin opettaa lapsille arvoja	0.750	0.033	-0.017	-0.116	-0.026	0.076	-0.006
8. Varhaiskasvatuksen opettajan työssä voin palvella yhteiskuntaa	0.605	-0.074	0.054	0.049	-0.024	-0.091	0.112
22. Varhaiskasvatuksen opettajan työssä voin olla avuksi sosiaalisesti heikommassa asemassa oleville	0.587	-0.015	0.002	0.097	0.021	-0.048	-0.025
10. Haluan auttaa lapsia oppimaan	0.493	0.229	-0.071	-0.037	-0.017	0.259	-0.048
11. Haluan työn, jossa toimitaan lasten parissa	-0.069	0.909	-0.013	0.011	0.012	-0.034	0.010
16. Haluan työskennellä ympäristössä, jossa lapset ovat keskiössä	0.044	0.868	0.006	0.001	-0.012	-0.062	0.031
6. Varhaiskasvatuksen opettajan ura sopii kykyihini	0.088	0.292	0.165	-0.080	0.257	-0.170	0.051
19. Pidän työskentelystä lasten parissa	-0.036	0.864	0.022	0.016	0.010	0.013	-0.012
3. Varhaiskasvatuksen opettajan työ tarjoaa vakaan urapolun	0.032	0.005	0.791	0.009	0.018	0.015	-0.005

4. Varhaiskasvatuksen opettajan työ tarjoaa luotettavat ansiotulot	-0.039	0.050	0.781	-0.006	0.009	0.029	-0.024
5. Varhaiskasvatusalalla työpaikka on varma	0.025	-0.044	0.775	-0.018	-0.019	-0.017	0.024
12. Minulla on ollut inspiroivia opettajia	0.027	-0.034	-0.039	0.903	0.015	0.020	-0.048
17. Minulla on ollut hyviä opettajia roolimalleina	-0.020	0.022	-0.029	0.861	0.003	-0.018	0.067
20. Minulla on ollut myönteisiä oppimiskokemuksia	0.052	0.071	0.097	0.515	-0.044	0.072	-0.040
18. Minua ei hyväksytty ykkösvaihtoehtonani olleelle alalle	-0.003	0.015	0.003	0.016	0.913	-0.009	0.002
21. Valitsin varhaiskasvatuksen opettajan työn viimeisenä koulutusvaihtoehtona	0.014	-0.005	0.003	-0.023	0.893	0.018	-0.001
1. Olen kiinnostunut opettamisesta	-0.054	-0.057	0.006	0.030	0.010	0.904	-0.026
2. Minulla on hyvän opettajan ominaisuudet	-0.026	-0.022	0.023	0.018	0.000	0.697	0.079
7. Ystäväni mielestä minusta piti tulla varhaiskasvatuksen opettaja	-0.015	-0.016	-0.045	-0.030	0.022	0.045	0.892
15. Perheeni mielestä minusta piti tulla varhaiskasvatuksen opettaja	0.046	0.052	0.049	0.025	-0.026	-0.003	0.670

Huom. Numero väittämän edessä viittaa väittämän numeroon mittarissa. Vihreällä on korostettu ulottuvuuteen sisältyvät faktorilataukset. Oranssilla korostettu väittäjä on poistettu faktorianalyysistä ristilatauksen vuoksi.

Liite 4. FIT Choice – mittarin ulottuvuuksien reliabiliteetit.

Faktori	Väittämät	Ulottuvuuden nimi	Reliabiliteetti Omega ω Alpha α
Faktori 1	14, 9, 13, 8, 22, 10	Yhteiskunnalliset hyötyarvot	ω .827
Faktori 2	11, 19, 16	Lapsikeskeinen työ	ω .901
Faktori 3	5, 3, 4	Vakaa työ	ω .827
Faktori 4	12, 17, 20	Aikaisemmat opetus- ja oppimis- kokemukset	ω .846
Faktori 5	18, 21	Vara uravalinta	α .746
Faktori 6	1, 2	Koettu soveltuvuus alalle	α .777
Faktori 7	7, 15	Sosiaaliset vaikuttimet	α .759

Kirjoittajat

Elina Koivusalo, KM, Projektitutkija, Kasvatustieteiden laitos, Jyväskylän yliopisto,
ORCID ID: 0009-0003-1691-0551

Maarit Alasuutari, Dos., PsT, Professori, Kasvatustieteiden laitos, Jyväskylän yli-
opisto, ORCID ID: 0000-0002-4881-632X